

Jānis Eidsuks

Skandals labā ģimenē

Traģikomedija
trijos cēlienos

1929

KRĀJUMĀ A./S. VALTERS UN RAPA, RIGĀ

PERSONAS

Oskars Kātiņš — „Tautas Vēstneša“ redaktors.

Antons Pazole — galvenais līdzstrādnieks.

Viktors Poga — tikumības biedrības priekšnieks,
„Tautas Vēstneša“ izdevējs, bankas direktors u. c.
uzņēmumu īpašnieks.

Marija Poga — viņa sieva.

Alma Poga — viņu vienīgā meita.

Indriķis Āķis — vecākais policijas kārtībnieks.

Krišs Gaismiņš — priekšstrādnieks Pogas lauku
mājās.

Austra Gaismiņš — jauna dzejniece, vidusskolniece.

Lucija Smildziņš — tikumības biedrības darbvede.

Pirmais cēliens.

Skatuve. Viesību istaba ar krāsainiem izgreznojumiem. Pie sienas neliels galdiņš, vairāki krēsli. Spogulis. Divi logi ar aizkariem. Divas durvis — pa labi un kreisi. Istaba apgaismota sarkanā gaismā.

Pirmais skats.

Viktors, Marija.

Marija (45 g. veca, korpulante, grozas spoguļa priekšā; sakārto apģērbu un frizūru): Redz nu, vecais draudziņ, šai apģērbā es izskatos par desmit, piecpadsmit gadiem jaunāka (apbrīno sevi). Nu paskaties taču! Neesi tik vienaldzīgs!...

Viktors (55 g. vecs, nelielu bārdu, pazems, pārtikuša cilvēka izskats; smēķē cigaru, pagriežas uz Marijas pusi): Nevari gan tu atsvabināties no tiem veciem modes niekiem. Būtu labāk tā vienkāršāk. Un ko tas viss nemaksā! Par jaunkundzi jau tik un tā netiksi...

Marija: Vai tad mums tagad naudas trūkst? Kautkādas lupatas taču nevaru valkāt. Ko citi teiks, ko domās? Šai pilsētiņā tak visi ņem no mums piemēru.

Viktors (pieļāvīgi): Es jau ar neko... es tik tāpat vien — mazliet reprezentēties nav par sliktu — meita arī nāk precību gados.

Marija (priecīgi tuvojas Viktoram): Pie tam neaizmirsti, ka šodien mēs svinam sudrabkāzas. Tā taču mūsu jubileja...

Viktors (noliek avīzi, pieceļas, apņem Mariju): Jā, mīļo saldumiņ!... Tev taisnība. Mūsu dzīves laimi esam piepildījuši paši vien. Un taisni var sacīt, ka Latvijas pirmie desmit gadi ir mums devuši daudz bagātības un laimes. (Skūpstā).

Marija: Mīļais kunkulīt... vai atceries mūsu iepazīšanos pirms trīsdesmit gadiem? Skaistā jau-

nība!... Saldas pagātnes atmiņas... laiks skrien kā vēja spārniem.

Viktors: Pagātne paliek pagātnei... par to domājot kļūst sāpīgi un skumji. Labprāt daļu atdotu no savas bagātības pret nabadzīgo jaunību. Bet neviens to nevar. Katra diena, stunda mūs visus ved tuvāk kapam.

Marija (sakārto puķu vāzes): Tomēr visa bijušā žēl, gribētos vēl reizi izjust un pārdzīvot... Sievietes sirds aizvienam jūtīgāka. Tagad mēs varam arī būt apmierināti. Jāsaka, ka tu proti diezgan veikli taisi kombinācijas un tirdzniecības mačhinācijas (glauda puķes). Laimīgie desmit gadi!... Atceries, kad dzīvojām priekš kara Desu muižā par diputātiem, tad vēl bijām pavisam pliki kā zuši. Vairums pilsētiņas iedzīvotāju mūs pieskaita pie aristokrātu kārtas; daudzi jau nezina mūsu īsto pagātņi.

Viktors (smīnēdams): Ar vārdu sakot, mēs — pilsētiņas zieds un lepnums. Tas no vienas puses... bet tas vēl nav galvenais...

Marija (ziņkārīgi): Kā, galvenais!... Nesaprotu!... Vai jūties vēl neapmierināts pēc visa sasniegtā. Tev, mīlais, jābūt laimīgam uz visām kantēm (skaita): lielas lauku mājas īpašnieks, akcionārs un direktors bankā un turklāt vēl piedevām tikumības biedrības priekšnieks. Ar kailām rokām to vis neviens nevar pastrādāt! Ko tu teiksi, vai tā nav?...

Viktors (pašapzinīgi, smīnīgs, pīpodams): Nauda naudu pelna... Tas viss ar maņu un izveicību iegūts.

Otrais skats.

Alma, Marija, Viktors.

Alma (ap 23—25 g. veca; gērbusies ikdienas drēbēs; priekšautā, ienākdama): Vai to cepeti pasniegs ar skābiem kāpostiem vai biešu salātiem?

Marija: Tas, meit', gluži vienalga. Var abus divus pasniegt — par samaitāšanu jau nebūs...

Viktors (mazliet ironiski uz Mariju): Tu esi sapucējusies kā lielmāte — Alma raujas vēl pa ķēķi darba drēbēs.

Marija: Nu, meit', tad ar ej, drīz viesiem jābūt klāt.

Alma: Ēdieni jau visi būs gatavi. Pēc tam ātri vien varēšu pārgērbties (iziet).

Trešais skats.

Marija, Viktors.

Viktors (izvelk pulksteni no vestes kabatas, skatas): Vēl mazliet laika ir. Visa tā padarīšana nolikta pulksten astoņos.

Marija (atgādinādama): Tu nepabeidzi... Es tomēr interesējos par taviem planiem.... Tu reizēm šo to esi nolēmis un izdarījis — man nekā nesacījies.

Viktors: Vienmēr nevar visu stāstīt. Ideja ir laba. Tagad pastāstīšu. Uzklusies! (mierīgi un noteikti). Mans nodoms ir valdīt par šo mūsu pilsētiņu (rāda). Saproti! Gribu kļūt pilsētas galva, tamdēļ piedalīšos nākošās vēlēšanās.

Marija (nenoteikti): Pārdomā! Nepārsteidzies!...

Viktors (iedzer vienu glāzi): Nebūs nekāda pārsteigšanās. Viss ar prātu... (rāda ar pirkstu). Šī ideja man sen jau galvā ieperinājusies. To es izvedīšu... Tagad tik jāķeŗas pie darba, jo līdz pilsētas domes vēlēšanām arī atlicies vairs tikai pārs mēnešu.

Marija: Ja tā iziet, kā tu stāsti, tad nemaz nebūtu tik slikti. Bet kā tu to izdarīsi?

Viktors (pašapzinīgi): Nebaidies! Priekš tam būs sevišķs līdzeklis.

Marija: Mūsu Almiņa arī būtu lielākā godā. Visi jau ļoti ciena tos a-ri-st-o-kratus — mēs arī

tādi droši vien būsim. Būs sakari ar Rīgas valdīšanām un tad sekos arī pazišanās, draudzība un karjera.

Viktors. Redzi, pati atzīsti!... Saprotama lieta. Mūsus jau tagad pilsētiņā pieskaita pie augstākās kārtas — bet tas vēl nav viss!... Mums manta un nauda ir, trūkst tikai plašas tautaspopularitātes un cienības ļaužu acīs: viens otrs saka, tas jau lauku papa, krodziniēks, dažs tik uzrunā par direktoru, ja grib naudiņu no bankas izpumpēt. Ar šiem tituliem sevišķi vēl nevar lepoties. Mums vienmēr jāiet uz augšu. Saproti, siev', nevienu soli atpakaļ. Tas būtu kauns un blamāža visai mūsu ģimenei.

Marija (atgādinādama): Tu taču esi arī tikumības biedrības priekšnieks — tas arī pie mums kautko nozīmē.

Viktors (nicinoši): Biedrības priekšnieks! Ar tikumības biedrības vadīšanu un stutēšanu nekādus labumus un laurus negūsi — nav vairs vecie laiki — tagad visi paliek āķīgi un gudri.

Marija: Tad lai notiek tavš prāts, šoreiz, kā arvien. Es, sieviešu cilvēks, no tām politikas lietām maz zinu, kad tik neiziet greizi. Nevar nu vis zināt, — ir pieredzēts un piedzīvots... Tevi gan sestdienās uz tirgus laukuma gandrīz vai visi sabraukušie laucinieki pazemīgi sveicina. Es jau tik — to labu vien (apglauž vīru), kad tik gludi un smuki šī ideja izietu cauri.

Viktors: Domāju gan... Lai šo ideju izvestu dzīvē, vajadzīgs bezgala daudz naudas — liels kapitāls jāiegulda — tad uzvara būs nodrošināta. Kad tikšu par pilsētas galvu, visi izdevumi atmaksāsies divkārtīgi. Šo mērķi sasniegt nav viegla lieta, esmu nodomājis izdot pats savu avīzi, divreiz nedēļā.

Marija (uztraukti): Vai... Vai!... Ak, tad tu gribi avīzi izdot. Ar avīžu izdošanu tak visi izputot,

tik retam tā laime smaidot. Vai tik tas nav par traku! (paskatās pulksteni). Bet nu, mīļais vecais draudziņ, drīz sāks viesi ierasties (virzās uz durvju pusi).

Viktors (attur): Mazliet uzgaidi! Re, pavisam gribēju aizmirst tev pateikt: Šovakar pie mums ieradīsies arī viens jauns cilvēks no Rīgas, kuŗu pa pusei jau esmu salīdzis par faktisko redaktoru savai izdodamai avīzei... Agrāk esot strādājis kā redakcijas loceklis kādā lielā dienas laikrakstā. Pēc izskata — glīts puisis — liekas prātīgs cilvēks. Es jau no tām rakstnieku lietām gan nekā nesajēdzu...

Marija (zīmīgi): Domājams, ka tas jaunais redaktors vēl ir neprecējies...

Viktors: Ja. Esot vēl puisa cilvēks... Avīzi izdosim līdz vēlēšanām, ja būs lasītāji, tad varēs turpināt. Es vispāri paredzu nodrošinātu uzvāru — tas ir vienīgais ceļš. Mūsu pilsētiņā nav neviena laikraksta! Nudie' tas būs vesels notikums... Sensacija!... Vēl noslēpums visiem, neviens nezina — visi pilsētiņas iedzīvotāji muti vien ieplētīs un pabrīnēsies, ko vecais Poga par brīnumlietām taisa. (Priecīgs, paceļ roku.) O! Lieliski! Divreiz nedēļā!... Pats par atbildīgo redaktoru, būs gudri rakstīti ievadraksti ar manu parakstu, kaut pats nebūšu rakstījis neviena burta. Tā jaunais redaktors mani izmācīja, ka tādas lietas mēdzot būt arī pie citām avīzēm. E!... Jauki! Tad visi man sāks vairāk ceļus locīt. Noteikšu stingru līniju savai partijai, kuŗu šovakar galīgi nodibināsim kopā ar redaktoru. Es savus ienaidniekus iznīcināšu, apgaismošu viņu tumšās lietišķas dienas gaismā. Nu, uz to jāiestiprina dūša (ielej glāzē un garšīgi dzer).

Ceturtais skats.

Alma, Marija, Viktors.

Alma (balles ģērbā; ieskrien uztraukta) **Mamiņ!**... papiņ... Pašreiz ieradās viens jauns, sveš kungs. Grib satikt tevi, papiņ.

Viktors (apmierināts): Droši vien tas mans nākošais redaktors...

Marija (viesmīlīgi-laipni): Tad tā sirsnīgi un cienīgi saņemsim. Viņš jau no tās rakstnieku zortes.

Viktors (uz Almu): Lūdz tik iekšā.

Alma (iziedama): Tūliņ palūgšu.

Piektais skats.

Marija, Viktors.

Marija: Nez', kāds tad izskatas... vaj tāds glauns, smuks...

Viktors: To pati savām acīm tūliņ redzēsi. Ko es varu teikt. Katram sava garša, katram sava patikšana.

Marija (smīnīgi). Saprotams, šoreiz, — ka sievietei par vīrieti būs patikams spriedums.

Sestais skats.

Alma, Oskars, Viktors.

Alma (durvis atvērda, laipni): Lūdzu, lūdzu, ļoti cienīgs kungs. (Ienāk Oskars un Alma.)

Oskars (ap 30 g. vecs; patīkama izskata, izveicīgs, pieklājīgi ģērbies, palocās): Labvakar!...

Viktors (steidzas pretim): Labvakar, labvakar, mīlais redaktora kungs! (sasveicinas, tad rāda uz Mariju). Te mana sieva (Oskars noskūpst roku).

Oskars: Ļoti priecājos! Mans vārds Oskars Kātiņš.

Viktors: Te mana vienīgā meita Alma (sirsnīgi sasveicinas, visi pret Oskaru paliek ļoti uzmanīgi un laipni).

Alma: Lūdzu apsēžaties, būsiet no tālā ceļa pavisam noguruši.

Oskars (apsēžas, apkārt apskatīdamies): O! Pa daļai tā ir. Velna milti!... Gandrīz Rīgā nokavēju vilcienu. Iznāca maza aizķeršanās.

Viktors: Ko nu par nokavēšanu runāt — mūsu lietai vajaga uz priekšu iet. Mēs jūs labi sen gaidījām ierodamies (apsēžas un rīkojas ap pudelēm).

Marija: Nu jūs, jaunie, patrieciet; es iešu sagaidīt viesus (iziet).

Septītais skats.

Alma, Oskars, Viktors.

Alma: Labi, labi (uz Oskaru): Kā jūs, Kātiņa kungs, mūsu pusē vispār tagad jūtaties? Vai pirmo reizi mūsu pilsētiņā?

Oskars (priecīgi): Teicami! Pie jums tik romantiski (rāda). Kāda brīnišķa sārta gaisma, gluži kā pasakā.

Alma (diezgan tuvi, paklusi): Vai tiešām! Tas par patikšanu mūsu jaunam redaktoram.

Viktors: Kur't tad tu, meit', dabūji zināt šo jauno vēsti, vēl visiem to turēju slepenībā; nupat tik sievai pateicu. Vai tad redaktora kungs ko teica!...

Alma (koķetīgi): Are — nevari vis uzminēt. Pate zinu. Kad tu, papiņ, stāstīji mammai, tad es aiz durvīm visu noklausijos (sit knipsi). Tev ne prātā nenāca mana nerātnība!

Viktors: Tīrais velnēns. Bet nu, Kātiņa kungs, nāciet iesviedīsim kādu čarku, uz labu satikšanu un krietnu veselību.

Oskars (pieceļas, iet pie galdiņa): Lai valda prieks un veselība! Tā jūsu pilsētiņa nav nemaz smādējama — izskatās gluži glīta. (Nem glāzi). Velna milti! Lai tad arī iet priekā! (uz Almu). Bet kur tad jūsu glāze, Pogas jaunkundze!

Alma (pateicīgi): Nekas, nekas, nerūpējaties, stiprus dzērienus labprāt nemīlu — labāk vīnu.

Oskars (lej vīnu glāzē): Nu tad dzersim visi — vīns gluži labas markas, lūdzu, nesmādējat.

(Alma paņem piepildīto glāzi, visi saskandina, dzeļ.)
Sveiki!

Alma (mazliet purina galvu): Kad tik vēl ne-
noreibstu...

Oskars (smīnīgi): Mazliet noreibt nav par
launu.

Viktors: Šodien tāds priecīgs prāts. Šajā
dzīvē man tīri brangi iet. Dzēsim tad uz to otru
kāju, būs drošāka stāvēšana. (Visi dzeļ.)

Alma: Mēs jau varam arī sēdēt... (apsēžas
ar Oskaru, sāk amizēties; Viktors pagriež muguru,
taisa otru pudeli vaļā).

(Aiz durvīm dzirdama sievietes balss): „Vai, ne-
baltu dienīņ, tagad mūsu jaunātne un tāpat
arī pavecākie ļaudis tikumības lietās ir iegrimuši
zaņķī, lielos apgrēcības darbos.“

Oskars (ar Almu šos vārdus dzirdot, viens
no otra atraujas): Velna milti!.. Kas tad tur tā
filozofē.

Astotais skats.

Viktors, Alma, Marija, Lūcija, Indriķis.

Marija (durvis veļot, viesi bīda pa priekšu):
Lūdzu, lūdzu, ejiet, mums te ciemiņš arī no Rīgas.
(Pēc tam iziet).

Devītais skats.

Viktors, Alma, Oskars, Lūcija, Indriķis.

Lūcija (ap 55 g. veca, vecmodīgi ģērbusies,
nezimpatiska): Labvakar jūsu mājās!...

Indriķis (ap 38 g. vecs, uzposies, ģērbies po-
licijas uniformā): Sveiki, mīlais nama tēvs...

Viktors (virzās pretīm): Labvakar, mani krietnie
draugi. Labi gan, ka nenokavējāties (sasveicinas
ar Indriķi un Lūciju).

Alma (iet pie Lūcijas): Labvakar, labā Lūci
(skūpstas; pēc tam sasveicinas ar Indriķi): Svei-
cināts, Āķa kungs! (sasveicinas).

Indriķis: Sveiki Pogas jaunkundze!

Alma (uz visiem): Acumirkli mani lūdzu atvainot, ienesīšu pārs krēslu, būs kur nosēsties. (Iziet).

Desmitais skats.

Viktors, Oskars, Indriķis, Lūcija.

Viktors (vēlīgi Indriķim uzsit uz pleca) Kāpēc tad omulīgais prefekts šovakar tāds saīdzis (uz Mariju). Are, Lūcija Smildziņš jaunkundze neizskatas nemaz labāka. Vai abiem kādas nepatīšanas? Ko?...

Indriķis (sāpīgi): Jā, nepatīkams notikums, kas visai mūsu pilsētiņai goda nedara. Bet, par to vēlāk pastāstīšu. Tagad negribu (atmet ar roku).

Viktors: Es palieku tomēr ļoti ziņkārīgs. Kas tad īsti varētu būt?

Lūcija (pusdusmīgi): Kas varētu būt?... Kaut kas nepiedzīvots mūsu pilsētiņā. Kauns! Tikumības pagrimšana jaunātnē un arī vecākā paaudzē. No šī notikuma kāda Rīgas bulvāra lapa varētu iztaisīt labu sensaciju un izrakstīties vairākas dienas no vietas.

Viktors (ar interesi). Jūs sakat sensacija — tas mums var derēt, jo drīzumā izdošu pats savu avīzi. Atļaujiet jūs iepazīstināt ar savu jauno redaktoru — Oskaru Kātiņa kungu (rāda uz Indriķi un Lūciju)... te mūsu policijas prefekts, Indriķis Aļa kungs un tikumības biedrības darbvede — Lūcija Smildziņš jaunkundze.

Oskars (sasveicinādamies): Ļoti patīkami, ļoti priecajos iepazīties.

Viktors (kasa pakausi): Es jau tāds aizmārsšīgs; gandrīz pavisam piemirsu iepazīstināt ar nākošo darba biedri, saprotams, idejiskā cīņas frontē...

Indriķis: Tas labi skan. Kur cīņas, tur uzvaras un otrādi.

Viktors: Tagad, mani mīļie draugi un kolēģi, iemetisim pa čarkai uz to manu sudraba kāzošanu un visiem citiem šādiem un tādiem raibiem piedzīvojumiem (lej glāzēs, saskandina un dzer).

Indriķis (glāzi nolikdams):... Jūs, Kātiņa kungs, laikam no pašas Rīgas.

Oskars (pašapzinīgi): Kā tad, — ir pareizi teikts — no pašas Rīgas.

Indriķis (sāpus): Pēc varen slīpēta donžuana izskatas.

Vienpadsmitais skats.

Alma, Indriķis, Oskars, Viktors, Lūcija.

Alma (ienes vairāk krēslus): Nu, vienam otram kājas būs notirpušas stāvēt (noliek krēslus), lūdzi sēžaties.

Oskars: Nekas, nekas, Pogas jaunkundze, neesam nemaz vēl tik pārāk veci (apsēžas arī citi).

Lūcija (sērīgi): Tīrais posts... No tā vecuma neviens nevar izbēgt. Es arī biju jaunāka, bet tas dzīves laiciņš tik ātri skrien (nopūšas).

Indriķis (uz Viktoru):... Es, starp citu, kā no gaisa nokritu, kad šodien dabuju zināt, ka Jūs, Poga kungs, izdošot pats savu avīzi (rāda uz Oskaru). Un šis kungs būšot par redaktoru, tā Jūs man teicāt, kaut tuvāki nekā neesat sacījuši (smīnīgi); es jau to zinu arī bez teikšanas...

Viktors: Tagad vairs arī nav ko slēpt. Līdz šim tā lieta bij slepenībā turēta, lai neizkļiedz. Kādu stundu atpakaļ tikko savai sievai pateicu, un mana meita arī tad bij aiz durvīm visu noklausijusies.

Indriķis: Šī interesantā avīzes lieta man nāca zināma ap pusdienas laiku. Vēlāk pateikšu, parādīšu un nodošu Jums kaut ko sevišķu; to katrs vis nevar iegūt.

Viktors (uz Indriķi): Jūs esat liels diplomāts. Labs ir. Lai paliek tā... Es tagad padodos un visu ar ziņkārību nogaidīšu.

Alma (mīlīgi lūko Oskaru): Daiļais redaktora kungs, ja atļaujat tā saukt, es gribētu... nu, es gribētu, kad tā avīze sāks iznākt, tad vajadzētu sarīkot arī kādu konkursu. Tas vispārīgi varētu interesēt; konkursu veidu taču tagad tik daudz un pie tam tik savādi: daiļo formu, zobu, acu, degunu, kāju, lūpu, matu u. t. t., mēs kādu no tiem varētu izvēlēties. Vai nē?

Oskars: Tā tiešam ir laba ideja.

Alma (zīmīgi): Vai manu fotogrāfiju arī Jūs ievietotu. Sakiet atklāti! Man tas mazliet interesē.

Oskars (vēlīgi) Ar lielāko prieku. Kaut ik katrā numurā (lūkojas tieši acīs)... Jums tik apstārotas acis, viņās savāds laipns mirdzums (tad apskata kājas), un šīs graciozās, mākslinieciski daiļi veidotās kājiņas... (grib noglāstīt, bet Alma lēni atgrūž)... Jā, daiļām damām visur piekrišana. (Aiz durvīm dzirdama balss: „Ejiet vien, ejiet droši iekšā, tur citi priekšā, uz Jums vien vairs gaida“; Krišs mazliet pieklauvē.)

Viktors (izdzirdis): Laipni lūdzam ienākt...

Divpadsmitais skats.

Krišs, Austra, Alma, Indriķis, Oskars, Viktors, Lūcija.

Krišs (ienāk, viņam seko Austra. Krišs ģērbies laucinieku drēbēs, ap kaklu sasiets balts lakatiņš, gaŗie zābaki kājās, paliela bārzda, pinkaini gaŗi mati, ap 60 g. vecs): Labvakar, godājamie kungi un kundzes! (paklanas pret nama tēvu un viesiem; visi savstarpēji iepazīstas; Alma ar Austru saskūpstas, Oskars zīmīgi paskatas).

Austra (apm. 18 g. veca, simpatiska, maiga, ģērbusies kā skolniece, uz Almu): Tu šovakar esi tik laimīga, jautra.

Alma: Ir tik patīkami ap sirdi, nevar vārdos to nemaz izteikt. Šis sajūtas droši vien ir kāda cilvēka iespaids (paskatas uz Oskaru).

Viktors (omulīgi): Kur't nu Jūs, Gaismiņa tēvs, ar savu meitu tā uzkavējāties... Kā pa laukiem iet? Vai sevišķs kas no jauna?...

Krišs: Ko nu, kungs, tāpat vien tas laiciņš aiziet... Kārtīgi apkopām māju, tad nācām. Negribēju nemaz lāga, neesam nekādi... no kungu zortes. Re, maza nelaimīte notika ar sugas melnraibo govī, kuŗu brūnraibā pavēderī pāršķēla — meities gan bij rētu laimīgi sašuvuši. (Viktors iedod Krišam cigaru, aizpīpo)... Citādi dzīvojam parasto dzīvīti. Reizu reizēm ļaužu mēles pa pagastu tenkas vazā, bet ej tu sazini, cik visam tam taisnības, negriežu nekādas vērības, strādāju tik savu darbu — tas ir viss.

Viktors: Nu labi, labi, cienījamais Gaismiņ' tēv, Jūs esat manās lauku mājās neatmaksājams priekšstrādnieks. Viss labākā kārtībā arvien (pret Austru). Jūsu meita Austru ari gluži liela meita izaugusi. Kad beigs ģimnāziju, tad viņai pameklēšu labāku vietu — varbūt savā bankā. Mēdz teikt — roka roku mazgā baltu.

Trīspadsmītais skats.

Marija, Krišs, Austru, Alma, Indriķis, Oskars, Viktors, Lūcija.

Marija (ienāk ar pārs ēdienu traukiem, noliek uz galda): Tagad, ciemiņi, lūdzu tūliņ pie galda. Būsiet izsalkuši... Neņemāt ļaunā, mazliet nokavējos... to zosu gaļu vajadzēja labi krietni ilgi sutiņāt, kāmēr kļūst īsti gatava.

Alma: Lūdzu, sēstaties pie galda, nekautrējaties (sāk sēsties).

Marija: Jā, labāk smeķēs, kāmēr nav vēl atdzisis.

Lūcija (visu laiku grāmatu skatījusi, aiztaisīdama): Vēl tik ļoti nemaz negribas, lai nu lai. Tomēr zosu cepets nav smādējams, tad būs vien janogaršo (pieceļas, iet uz galdu).

Marija: Ko nu ar garšošanu vien, abet pilnu vēderu.

Viktors (uz Almu): Almiņ, meit, ej palūko vēl kādu liķiera blašķi un alutiņu. Citādi zoss var rīklē aizspiesties, ir kārtīgi nenoskalo.

Indriķis: Gluži manas domas... (Indriķis pieiet pie Lūcijas un klusi sarunājas.)

Oskars (uz Almu): Es gribētu par palīgu piedāvāties...

Alma (laipni): Lūdzu, lūdzu, ar lielāko prieku (iziedama) ... Jūs esat gan ļoti uzmanīgs. Tas jaunkundzēm iet pie sirds (abi iziet).

Četrpadsmitais skats.

Indriķis, Marija, Austra, Viktors, Lūcija.

Viktors (pie sevis): Jā, kas tad tā būtu par jubilēju (plāta rokas), bez kārtīgas ēšanas un iedzeršanas. Trūkuma jau nebūs (uzsauc stiprākā balsī): E, jūs tur, muzikanti, tagad uzraujiet kādu jautru stiķi (aiz skatuves dzirdama balss: „Tūliņ, tūliņ rausim, cienīts Poga kungs“; sadzirdamas paklusas muzikas skaņas).

Lūcija (uz Indriķi): — Es vairs šos laikus gan lāga vairs nevaru saprast. Pat tās literatūras grāmatas tagad pilnas apgrēcības rakstu. Raksta visu atklāti, bez kādas kautrēšanās. Gluži kauns! (rāda uz galdiņu). Tā pate ar tiem sarkaniem vākiem, tādas milas anekdotes, kad tik turies.

Indriķis: Nesāciet tik vēl sarkt. Jūs nu ar... Smildziņš jaunkundze, dzīvi pazīstat un pate arī neesat atteikusies baudīt milas saldus augļus Dieva avis velna ādā.

Lūcija (puspikti): Ko jūs mani personīgi, — es runāju tā vispārīgi. Tagadējā zaļoksnējā zelta jaunātne stāv uz moraliski un tikumiski pagrimuša ceļa, slīd ar ikdienu aizvienam zemāk. Man

kā tikumības biedrības darbiniecei taču jāsaka atklāts vārds... Agrāk bij pavisam ideālāki, skaistāki laiki.

Marija: Tagadējos laikus nevar salīdzināt ar agrākiem. Dzīve modernizējas. Visi sāk dzīvot līdzīgu laika garam.

Austra: Tas taisnība. Nevaru piekrist Smilziņš jaunkundzei, ka viņa apvaino mūsu jaunātni; tas ir netaisni. Reizēm par tiem pašiem svētuļiem atklājas visdažādākie piedzīvojumi un milas dēkas. Nevar nopelt arī literatūru, jo no svara taču apgaismot jaunās puses, lai sabiedrība varētu mācīties, attīstīties un zinātu labās un sliktās dzīves dažādības atšķirt (muzika apklust).

Indriķis (uz Lūciju): Pie šīs lietas būtu sakams vēl viens vārds: man ienākušas ziņas par jūsu romantiskiem nedarbiem, kas jums, Lūcijas jaunkundze, nav visai glaimojoši. Vēl nesen atpakaļ...

Lūcija (apvainota): Lūdzu klusēt!... Jūs visi uz mani kā uz vāju sivenu.

Viktors: Nevajaga velti uztraukt prātus. Tagad nav īstā vieta priekš strīdēšanās... Sāksim to sudrabkāzu svinēšanu (taisa pudeli vaļā). Es arvien no strīdiem labāk izvairos (lej glāzēs). Ieņemiet vietas, sāksim iebaudīt. Mēdz teikt, laiks ir nauda (iedzeņ).

Krišs (piesēzdamies vēl pīpo): Tā ja, tā ja... Mēs ar savu večiņu savās sudrabkāzās arī dūšīgi visi sametāties. Laidām vaļā tautiskas polkas un valcerus... Tā bij jauka jaunības trakulības laiku pieminēšana (sērīgi). Tagad drīz būtu svinamas zelta kāzas... mēs šķirti... viņa dus smilšu kalniņā... Lai kā, bet spars man reizēm uznāk gluži vingrs... Esmu labi uzturējies... godīgi dzīvojis. Bieži gadas ka dažs vecs var vairāk, nekā viens otrs jaunais.

Piecpadsmītais skats.

Indriķis, Marija, Austra, Viktors, Lūcija, Alma, Oskars.

Oskars (nāk pudelēm padusē, arī Almai divas pudeles, ienākdams, uz visiem): No šīm pudelēm, kas vien baudīs, tam paliks prāts priecīgāks un kājas vieglākas.

Alma: Stāsta, ka reizēm ļaudis no skaistas romantikas arī noreibstot. Vai tas taisnība? (Uz Oskaru).

Oskars (noliek pudeles uz galda): Vai tad jums, Almas jaunkundze, nemaz mīlas piedzīvojumi nebūtu bijuši.

Alma: Jāatzīstas, ka no sirds iemīlēšanās līdz šim esmu bijusi pasargāta, bet... tagad nav izslēgts... (abi apsēžas kopā, arī citi sasēdušies pa pāram; Viktors ar Mariju galda galā sāk ēst).

Viktors (piepilda glāzes): Tagad atkal iemētīsim vienu kraukšķi, lai ēdiens labāk garšo. Lūdzu apkalpojaties viens otru un jūtaties kā savās mājās.

Krišs (muti kustinādams): Kad tik nesanāk to šņabiņu par daudz. Mana vecā galva vairs lāga neiztur.

Oskars (droši): Nebaidaties, gan būs labi. (Pieceļas). Lai sveicināts šīs dienas cienijamais jubilārs ar savu dzīves biedri un meitu (paskatas), un tāpat visa klātesošā sabiedrība (visi pieceļas un dzied vienu reiz „Lai dzīvo sveiks“). Lai tad iet priekā (saskandina un dzer, visi atbild „Sveiki“, Viktors apsēzdāmie noskūpst Mariju).

Viktors (paklusi): Tas mans redaktors ir malacis. Tīri prieks.

Alma: Lūdzu, Kātiņa kungs, redaktora kungs, nezinu kā labāk saukt — ēdiet taču Dieva dēļ, — dariet man to prieku.

Oskars (milīgi): Sauciet kā vien patik. . Vai tiešam jūs par manu ēšanu tā priecātos! Jāatzīstas, ka jūsu klātbūtnē man rodas apetīte kā izsalkušam vilkam. (Sāk dūšīgi ēst).

Viktors (Austra ielej glāzēs, Viktors pieceļas): Iemetīsim arī uz to trešo... visas trīs lietas esot labas.

Lūcija (dievbijīgi): Kā nu tā var runāt par trešo... Pogas kungs, tas jau cilvēku pavedina uz apgrēcīgām domām.

Viktors: Savādi! Lūcija Smildziņš jaunkundze palikusi pavisam liela svētule... aiz neizteiktu divdomību iedomājas no ļaunās puses... Samaitāta psiholoģija. (Ironiski). Tagad dzersim uz ceturto... galda kāju (rāda) par godu mūsu ēdieniem un dzērieniem, lai drošāks pamats. (Visi atkal iedzer).

Krišs (paliek gurdenāks): Tas man patika... Nudie'... tas vareni bija teikts... Bravo!... (visi paliek vairāk skaļāki).

Marija (uz viesiem): Lūdzu ņemiet klāt kāpostus un gurķus — pašu audzēti. Ēdiet dūšīgi: netrūks nenieka. (Viesi atbild: „Paldies, paldies“).

Indriķis (labā omā): Tagad istā laikā varēšu pastāstīt savu šīs dienas piedzīvojumu.

Viktors: Gaidu ar nepacietību. Iedzer un klāsti vaļā. (Pīpo).

Oskars: Lūdzu, lūdzu, mēs ar interesi uzklausīsim. (Paskatas smīnīgi uz Almu).

Krišs (noslauka ūsas): Pūt... tik... vaļā...

Indriķis (svarīgi sagatavodamies): Lūdzu uzmanības un neuztraukties. Par šo lietu aplinkus jau minēju tikumības biedrības darbvedei — Lūcijai Smildziņš jaunkundzei — bet tagad visiem atklāti... Tā...

Krišs (pārtraukdams): P-ū-t t-i-k v-a-ļ-ā, n-e-s-t-o-m-i-e-s.

Indriķis (visi uzmanīgi klausās): Kaut kas vēl neredzēts un nepiedzīvots mūsu pilsētiņā kopš pašas dibināšanas un pastāvēšanas. Un, lūk, — taisni šodien, pievakarē, uz diezgan apdzīvotas Pļavu ielas... numurs lai paliek vēl neizpausts, tur dzīvo mums pazīstama, nopietna un cienijama persona.

Iedams gaŗām namam, pa aizvērtu slēgu šķirbu, nejauši ieraudzīju sevišķi kārdinošu skatu, tā kā man tirpas par kauliem vien pārskrēja.

Marija (uztraukti, ziņkārīgi): Jā, bet kas tad tālāk... tālāk... notika...

Lūcija: Man pašreiz ir nelabas nojautas... Es labāk klusēšu.

Austra: Prātīgāk ar būtu. Es tās vecās meitas nevaru un nevaru saprast...

Indriķis: Tagad uzklausat turpinājumu: gluži vienkārši — ieraudzīju istabās daudz pliku sieviešu un vīriešu. Kā vēlāk noskaidrojās — tur notika orgijas, jeb kā Rīgā šādus vakarus sauc par „kungu vakariem“. (Visi sakustās).

Alma (izbrīnā): Vai tiešam tas tā varētu būt?...

Krišs (kā no miega): Ko... Kas... Ko jūs runājat?...

Viktors (stingri uz Indriķi): Vai tas nav tik ūsu fantazijas auglis, ka es nekā neesmu jutis, ne dzirdējis par šādām izvirtībām (uzsit dūri uz galda). Es, kā šīs pilsētiņas tikumības biedrības priekšnieks, pratīšu savu amatu izpildīt un varu teikt, ka pilsētas labās ģimenes sastāv biedrībā par locekļiem un ir ļoti tikumīgi, tie lūdz Dievu un ved šķīstu dzīvi. Jums, Aŗa kungs, par saviem darbiem būs jāatbild... (sāņus). Patiesībā ķeza ir liela esmu pats arī skādējies... kad tik neuzzinātu, tad viss pagalam.

Indriķis (mierīgi): Bez uztraukumiem, cienīts Poga kungs! Gluži mierīgā garā. Es izstāstīšu visu līdz galam... Jā, taisni kā par brīnumu šādas neglītas, skandaliozas lietas notiek pilsētiņā, kur pastāv tik populāra tikumības biedrība, ar vēl populārākiem viņas locekļiem, saprotams, negatīvā nozīmē. Neizsakamas izbailes un liels pārsteigums pārņēma orgiju dalībniekus, kad grezni iluminētās un intīmi dekorētās telpās biju iegājis nepamanīts, pa slepenu ieeju, ar mūķizera palīdzību. Visi bij kā apmāti!...

Visi pārbijušies!... Manā priekšā atradās kailas damas un kungi, cienījamas personas, arī jaunātne no abeja dzimuma personām. Bija kādi septiņi pāri. Alus, vīns, liķieri plūda visos kaktos, šokolādes un dažādi uzkožamie liels vairums. Nelīdzēja nekādas lūgšanās. Savā amata pienākuma izpildīšanā esmu ļoti noteikts... Uzaicināju visus uz iecirkni, lai sastādītu protokolu, — nenākšanas gadījumā piedraudēju visus dalībnieku vārdus paziņot pilsētas sabiedrībai. Tas bija līdzēts. Visi kā izpēti. Iecirknī pie nopratināšanas tika konstatēts, ka šādas orgijas — kungu vakari — notiekot regulāri divreiz mēnesī. (Zīmīgi uz Viktoru): Starp dalībniekiem bij redzami arī tikumības biedrības valdes locekļi... iepriekšējās reizēs esot arī citi bijuši, pat mūsu svētā... (Smīnīgi uz Lūciju).

Lūcija (neganti): Kāds bezkauna!... (saķer galvu). Vai, kā man galva sāk sāpēt... Lūdzu atvainošanu... iešu drusku atvēsināties.

Indriķis (uz Lūciju): Viss ir taisnība. Man tas protokols kabatā (rāda). Melns uz balta. Jā, tā tai miļā raibā pasaulītē iet: vārdi ar tiem darbiem nemaz nesaskan. Ko nu teiksiet, vai tagad jums nepaliek vēl karstak ap dūšu?...

Lūcija: Jūs nekrietnais, jūs mani negodā grūžiet... Es vairs nevaru izturēt (iziet vaimanādama).

Sešpadsmitais skats.

Indriķis, Marija, Austrā, Viktors, Alma, Oskars.

Indriķis: Es zinu vēl daudz ko, bet pagaidam par to lai paliek.

Alma (uz Indriķi): Kad tik Lūcijas jaunkundze ko sliktu nepadara.

Indriķis: Ko niekus. Tā uz to nav spējīga. Tik izliekas. Palika par daudz karsti — sametās kauns. Kad sāks muzika spēlēt, tad uz dejošanu būs klāt kā likts. Es viņu labi pazīstu... Ikviens tāpat cilvēks, — neviens nav no koka.

Viktors (piemīlīgā tonī): Nudie, tas par traku! Šito blamāžu pa visu ģīmi! Šo šļuru, mīlais, palīdzi likvidēt. Pilsētas vēlēšanas arī vairs tālu nav. Tas tagad jāņem vērā.

Indriķis: Redzēsim, mēģināsim — būs jāmēģina šī skandaliozā lieta kaut kādi noklusēt.

Viktors (priecīgi): Tas būtu lieliski. Tūkstoškārt, miļo Indriķit, (apglauž) visu mūžu būšu pateicīgs. (Padomā). Velns ar ārā!... Ar šo pašu rāvienu vajadzētu likvidēt to bēdīgo tikumības biedrību... bet... nē... nē... , lai vēl stāv līdz pilsētas vēlēšanām. Gādā, lai par tiem mūsu tikumības biedriem arī nedabon neviens zināt. Citādi mēs ar godu te vairs nevaram palikt, ne dzīvot.

Oskars (pašapzinīgi): No visa dzirdētā mūsu avīzei būtu nepārspēta sensacija — varētu rakstīt pārs nedēļas no vietas, bet .. tagad nevar, jo iejaukts viens otrs, viena otra... no mūsu pašu ļaudīm...

Viktors (laipni): Kāpēc miļam redaktoriņam vajaga kasīties kur neniez. Nāks laiks, nāks padoms. Pienāks arī mūsu reize, tad mēs kārtīgi izmazgāsim citu netīro veļu... (Priecīgi). Bet tagad!... Negribētu sevi sarūgtināt ar visādām tumšām domām!... Ech! Savu jubileju tāpat gribu priecīgi nosvinēt, (visapkārt) gan būs labi. Tik dūšu nezaudēt... Iedzēsim uz labu laimi. Sveiki! (ielej glāzēs, saskandina un dzeņ; visi atbild „Lai dzīvo Poga!“).

Alma: Vajadzētu kaut ko uzdziedāt, paliktu visiem priecīgākas sajūtas.

Austra: Jā. Dziedāsim visiem iemīļoto tautas dziesmu: „Rozēm kaisu istabiņu“.

Krišs: Es jau arī agrākos laikos biju liels dziedātājs... Tagad vairs lāga neskan.

Viktors: Nebaidies!... Skanēs!... Lai iet vaļā (visi sāk dziedāt brīvā vaļībā)...

Oskars (kad dziesma nodziedāta; pieceļas un pieskandina): Daiļās damas un patīkamie kungi!

Sevī jūtu necerētu sirds līgsmību, atrasdamiē jubilara Poga ģimenē un viņa tuvāko draugu un paziņu sabiedrībā. Būtu jāsaka daudz cildinoša, bet tas viss vārdos nav ietērpjams. Ar vienu vārdu sakot, Poga kungs tomēr... viens lāga vīrs. Neviens cilvēks nav bez kļūdām, kas strādā, tas kļūdas. Labāko liecību nodod viņa sastrādātā manta — bagātības. Tā tas ir... Šodien ir divkārsa jubileja: sudrabkāzas un jaunizdodamās avīzes iesvētīšanas atzīmēšana, tamdēļ lai dubulti mūsu prieki un līgsmība. (Paskatas uz Almu un Austru). Labas sekmes un panākumus uz visas frontes... Saprotams, šai darbā upurēsīm sevi idejas labad — (sāņus: „Kāds velns tur ideja — tikai politiska spekulācija“; runā tālāk). Uz visu šito jauko padarīšanu lai tukšojam kausus. (Visi paceļ glāzes). Lai dzīvo sveiks! (Visi pieceļas un dzied: „Lai dzīvo sveiks!“).

Viktors (pieceļas, pieskandina): Man... man... tā grūti iesākt. Gribēju pateikt... No sirds priecāties, ka tādi cilvēki, kā redaktors Kātiņa kungs, pasaulē piedzimtu vēl vairāk... Jā... Hm... Pateicos par godināšanu... Strādāsim roku rokā, jo mums jāsasniedz mūsu mērķis (sāņus: „Man kļūt par pilsētas galvu“; uz Oskaru). Es paļaujos uz jums... Mīlie draugi, jūtaties omulīgi manā laulības jubilejā. (Paskatās uz Mariju). Un manu mīlo veco saldumiņ, esi sveicināta mūsu jubilejā (pieliecies skūpsta, pēc tam apsēžas).

Indriķis (izvelk no krūšu kabatas papīri): Tas ir jauki... Mīlestību arī vecumā nevajag piemirst... Uz to atļaujos tagad personīgi pasniegt avīzes koncesiju, kuŗu šodien atsūtīja no ministrijas. (Sniedzams papīri Viktoram). Tagad apsveicu kā izdevēju un galveno redaktoru.

Viktors (sajūsmināts, saņem papīri, ieskatās): Pateicos, pateicos... Tas ir ko vērts... Tiešām esi varens ziķeris. (Lej glāzēs un dzer). Uz to lai iedzeram! (Saskandina, dzer).

Krišs (izbrīnā): Esmu noreibis, kā sacīt: piezīdies kā lēle (groza galvu). Maz... tā... galviņa... vairs... var... turēt... Agrāk gan...

Oskars (uz Almu): Nu gan esmu pieēdies, varu tikko vairs pakustēties. (Pieceļas un pieiet pie Marijas). Ļoti pateicos, mīļā nama māte, par garšīgām maltītēm. (Skūpstā roku; arī pārējie pieceļas no galdiem):

Marija (laimīgi): Lūdzu, lūdzu, veseli baudījuši...

Austra: Tagad vajadzētu mazliet kājas palocīt. Nav ilgi dejots. (Sāk mazliet dancot un dižoties ar Almu. Oskars paklusi sarunājas ar Krišu).

Viktors (jautri): Cits vairs neatliek: dančus, dančus laist tik vaļā... (pagriežas uz durvju pusi): Muzikanti, — neguliet... raujiet vaļā trokoderus jeb kā viņus tur sauc. Ir īstais laiks!... (Aiz skatuves tūlīņ sadzirdama šībera muzika. Galdus un krēslus nobīda pie malas).

Septiņpadsmitais skats.

Lūcija, Marija, Alma, Austra, Oskars, Viktors, Indriķis, Krišs.

Lūcija (kaunīgi ienākdama): Labāk palika... Liekas, galva atkal tīri spīrgta... Man tā sirds arī diezgan jūtīga... (pieiet Alma un apmīļo Lūciju).

Alma: Nevajaga visu tik briesmīgi ņemt pie sirds... Neskumstat, Lūcij, tagad izlīgstat ar Indriķi un abi padejojiet.

Indriķis: Mēs ar Lūciju neesam nekādi ienaidnieki. Es tik tāpat pa jokam. (Iet pie Lūcijas. Uz visiem): Vai es neteicu, ka šībera skaņas ir labs līdzeklis pret galvas sāpēm. Nu tad izlaidīsim kādu riņķi... Lūdzu! (Lūcija smīnēdama iet dejot).

Marija (ņemdama traukus no galda): Laižat vien tik vaļā... Es arī uzlekšu, uznāk tāpat jaunīb's prieciņš... Iznesīšu traukus. Tūlīņ būšu atpakaļ. (Iziet ar traukiem; pārējie sāk šīberēt: Oskars ar Almu; Viktors ar Austru).

Astoņpadsmitais skats.

Lūcija, Alma, Austra, Oskars, Viktors, Indriķis, Krišs.

Oskars (dejadams čukst Almai ausī): Cik jūs brīnišķa... Kāds daiļums staro jūsu sejā... Pie tam jūs protat tik plastiski, graciozi dejot... Jūsu tuvumā ikvienam jānoreibst...

Alma (glaimota): Vai tiešām visu tā izjūtat... Nē... patiešām jūs esiet uz mani atstājuši savādu, patīkamu iespaidu. Sievietēm mazliet patīk komplimenti, — tas tāpat, kā medus ar saldenpienu... Vai es būtu jums patīkams draugs. neapniktu!...

Oskars (aņņem vēl ciešāk): Jā, mēs būtu laimīgi draugi. To es jums saku no sirds! (Aizdejo tālāk no citiem). Atļaujiet man mūsu jauno draudzību apliecināt. (Ātri noskūpst).

Alma (izbailēs): Vai prāts... Nerātņi... Uzmanīgāk, kad kāds neierauga.

Oskars (milīgi noglauda): Nekas... Būs labi... Neviens nemanīja. Mīlas skūpstī aizvien jāriskē... Neizmantots gadījums otrreiz nenāks atpakaļ. Vai ne tā? (Alma piekritoši pamāj ar galvu).

Indriķis (apstājas dejot): Mēs te visi lecam kā negudri. (Nopūšas; uz visiem). Tagad pārmainīsimies ar damām. Tad arī pietiks. (Apstājas arī citi pāri, muzika apklust).

Austra (priecīgi): Labi! Mēs atkal apmainīsim kungus... Maza pārmaiņa nav par sliktu.

Deviņpadsmitais skats.

Marija, Austra, Alma, Lūcija, Viktors, Indriķis, Oskars, Krišs.

Marija (ienāk, iet pie Viktora): Izlaidīsim arī mēs kādu riņķi... Nebūs par skādi...

Viktors: Jubilāri arī dežošanā nevar izpalikt, kaut gan esmu itkā piekūsis... Tomēr izlaidīsim... (Muzika sāk spēlēt, visi pārmaiņus sāk dejot: Viktors, Marija; Oskars, Austra; Krišs, Lūcija; Alma, Indriķis).

Krišs (tūļīgi, nemākulīgi šiberē. Uz Lūciju):
Mēs... laikam... izskatamies varens... pāris...
Mums... vajadzētu p-r-e-c-ē-t-i-e-s. (Sāpus: „Lai-
kam ko nelabu izmuldēju“).

Lūcija (laimīga): Es aizvienam domāju par
tām precības lietām... Man ir viens Bomīts...
bet tas tik tā...

Viktors (mazliet padejojis, pieķer roku kājai,
iekliežas): Vai! vai! Atkal tas nolādētais reima-
tisms!... Velnišķīgi krampji.

Marija: Te nu bij Tad jau beigsim to
lekšanu... Pietiks.. (uz durvju pusi): Muzikanti!
Pietiks! Tagad jūsu laiks ēst, dzert un lustēties.
(Visi beidz dejojot).

Lūcija (nopūšas): Ak, cik palika karsti..
(Krišs ar mutlakatiņu Lūcijai vēdina seju).

Marija (vēdina sev ar mutlakatiņu): Nudie, te
par karstu... Lūdzu ciemiņus ienākt otrā istabā
atvēsināties, tad pāries nogurums...

Indriķis: Jā, iesim, iesim... Īsa laika pēc uz-
sitisim kādu duraku. (Iet laukā saķērušies).

Viktors (uz Oskaru, kad citi laukā): Miļlais
redaktor!... Paliekat... Mums šis tas vēl kopīgi
apspriežams un pārrunājams. (Oskars apsēžas pie
galdiņa).

Divdesmitais skats.

Oskars, Viktors.

Oskars (paņem cigāru no galda, pasniedz arī
Viktoram; abi labā omā): Katras lietas priekšdar-
bam jāliek kārtīgs pamats (Dzer ar Viktoru). Sa-
sodīts... šodien sevišķi labi garšo.

Viktors (apsēžas): Man nav slikta manta...
zin'... man tagad gan ir riktīga vīra dūša.

Oskars: Man tāpat. (Viktors noliec galvu, sāk
snaust. Oskars viens izdzer dažas glāzes). Kas ta
nu būs!... Vēl par agri gulēt. (Sapurina Viktoru).
Sāksim likt tos galvenos pamatus...

Viktors (atmozdamiens): Ak jā... Un tā!... Es pašreiz domāju, kā mēs to jauno partiju īsti nosauksim... Labs nosaukums jāpagudro. (Abi uz „tu“). Redz', brāl', mūsu laikos vairs nekādas kristīgas, ne tikumības šiltes neder... To nupat pieredzējām... Pagudro, gudrais brāl', kā sauksim to partiju, no kuŗas tikšu ievēlēts par šīs pilsētiņas galvu.

Oskars (stipri iereibis; domā): Par partijas nosaukumu sāku jau Rīgā prātot un tagad esmu beidzis izprātot... Varbūt mans izgudrojums būs lietojams...

Viktors: Nu teic, teic, redaktoriņ... Tas mums abiem jāizpunktierē.

Oskars (lielīdamies): Teikšu arī. Pēc mana prāta mūsu jauno partiju vajadzētu nokristīt par „Nacionālo darba tautas partiju“ Vai nav labs nosaukums? Zem nosaukuma ietilpst visādas šķiras...

Viktors (apķer Oskaru): Dod buču!... (Skūpstās). Varen gudrs zēns tu man esi. Tavu galviņu vajadzētu apzeltīt... Tikai, pēc mana ieskata, atmetīsim to „nacionālo“ vārdiņu, jo ar to tagad tik sevišķi nevar lepoties — nevelk, atstāsim un sauksim vienkārši — „Darba tautas partija“. Lūk, tas velk uz strādniekiem, to ir vairāk. Zem šīs partijas karoga varēs pulcēties visi slāņi: tu, vai es, Krišs, vai kāds cits, vienalga...

Oskars: Partijas mērķus esmu izstrādājis tos skaistākos; ikkatram būs jāpiekrīt un jāvēlas viņu izvešana dzīvē.

Viktors (dzērāja sajūsmā, uzsit Oskaram uz pleca): Mums tās lietiņas teicami saskan... Būtu man īsti labs znots!... Ir savs miljons pūrā...

Oskars (gluži priecīgs): Velna milti!... Šai pilsētiņā nebūs nemaz tik slikta dzīve. Ar Almas jaunkundzi esam puslīdz draugos...

Viktors: Un kā vēl... Es ar vienu aci šo to pamaniju. (Rāda ar pirkstu).

Oskars (apkamj Viktoru): Ļauj man tevi nokūpstīt, kā savu sievas tēvu.

Viktors: Un man kā savu znotu. (Skūpstās; tad ielej glāzēs un abi dzer). Tā kā pa stipru... Vai tik nebij spirts? (Purina galvu).

Oskars (apsēžas, pēc laiciņa abi sāk snaust): Tā... tā... Jauki dzīvot... (lēni) Mana Almaņa... Miljoni... Lai dzīvo nākošais pilsētas galva!...

Viktors: J-ā-ā... S-v-e-i-k-s, z-n-o-t-i-ņ, r-e-d-a-k-t-o-r-i-ņ.

Oskars (nevērīgi): V-e-l-n-a m-i-l-t-i... Nu viss ir labā kārtībā... (Abi sāk krākt).

Priekšskars.

Otrais cēliens.

Skatuve: Pirmā cēliena istabā, bez izgreznojumiem — ierīkota redakcija. Istabas vidū galds un viens mazāks galdiņš. Pie sienas redzama kāda ievērojama tautas darbinieka ģimete. Uz rakstamgalda telefons, dažas grāmatas, avīzes un liķiera pudele ar pārs glāzītēm. Darbība notiek dienu iepriekš pilsētas domes vēlēšanām.

Pirmais skats.

Oskars.

Oskars (šēž pie rakstamgalda; strīpo manuskriptus, lasa avīzes korektūru, pīpo; pie sevis): Neko sacīt... Redaktora amatā esmu gluži labi ievingrinājies — jūtos kā salaulāts šai patīkamā darbā. Ir jau savas nepatīkšanas ar... Nekur nav maize bez garozas. Šeit nav daudz ko uztraukties... Strādā mierīgi... Atnāk kāds izlamājas, nospļaujas un aiziet... (Plāta rokas). Nevar visiem pa prātam iztapt. (Apskata avīzi). Lieliski! Avīze tikpat kā gatava... Pie manis nīkšana nav. Trūkst vēl vietējās ziņas, lauku piūšu un meitu mīlestības sensā-

ciju, par dzeršanu un izkaušanos ballītēs, Nekas... Mans Antons to ātri piegādās... (Smīn un iedzer). Hē!... Man tas politiskais ievadraksts sevišķi teicami izdevies. Izcilus darbs! Prātīgi apgaismota darba tautas partijas idejiskā platforma... vārdi... vārdi... solījumi... tas labi skan. Slavas dziesmas Pogam... tas mūsu tautas īstais labdaris... Tagad Poga domē kā likts... Uz šito izdošanos jāiemet. (Lej un dzer). Drošs paliek drošs. (Lēnāk). Dzer vai nedzer — jāmirst reiz tik un tā. Dzīvo kā labāk patīk. (Apskatas). Velna milti!... Kur tas mans līdzstrādnieks Antons Pazolē atkal aizķēries... (Zvana ar galda zvanu). Nenāk... jupis ārā... Būs kāda Trīne, Milda saķērusi. Tagad tie sievieši par precī un laulību vien sapņo...

Otrais skats.

Oskars, Antons.

Antons (ap 40 g. vecs, ar kuplām ūsām, diezgan vienkārši ģērbies, ienāk aizelsies): Sveiks, redaktora kungs!...

Oskars (īgni, nemaz nepaskatīdamies): Kur manuskripti... burtliči gaida. Saproti, spoks tāds! Šodien avīze ātrāk jāizgrūž, kamēr tirdzinieki nav aizbraukuši uz mājām... Rītā vēlēšanas...

Antons (izvelk no kabatas manuskriptus): Te... (Dod). Uz ātru roku informējos par lauku dzīves notikumiem uz tirdziņa, pie viena otra lauku papa. (Smīn). Ziņas ir piparotas ar pikantu piegāršu... Tas vilks... Rīgas avīzes par šādiem rakstiem maksā milzu naudu.

Oskars (mazliet pavirši pārskata, dod atpakaļ): Es paļaujos, ka kompromitējošs nekas nebūs. Tu jau esi vecs reportiers — zini ko var un nevar rakstīt. (Dod Antonam liķieri; abi dzer). Bet nu ātri uz drukātavu... Pēc pāris stundām avīzei jābūt gatavai...

Antons (iet laukā): Tas būs viens un divi.

Trešais skats.

Oskars.

Oskars (sēžas pie galda; raksta, groza papīri): Drukātam vārdam vēl līdz mūsu dienām liela vara un spēks, tas tikpat kā priekš ticīgā Dievs un bībele, bet priekš tiesneša likums. Viss atkarājas no drukāta vārda... tam jābūt pārlicinošam, atšķaidītam ar augstākās apziņas iespaidu un spēku. Ļaudim vajaga avīzē redzēt un saprast, ka Poga vārdam pieder lieli nopelni un slava. Tikai reklāma un vēl reiz reklāma! Laba reklāma ir ceļš karjerai. Tā tas ir visā pasaulē: ne gudri cilvēki, bet līdēji, veikli politiski blēži panāk savas idejas taisnību, cilvēces un tautas vārdā. Īsto kodolu tauta reti zin — tā akli visam tic. (Uzsit dūri; sāpīgi). Nudie' visu to domājot, cilvēkam vai no ādas jāskrien laukā. (Mazliet paraksta). Bet kā tu viens pret straumi peldēsi... Dzīve aizvienam piespiež tādu dziesmu dziedāt, kādās kamanās brauc!

Ceturtais skats.

Oskars, Antons.

Antons (ienāk): Darīts ir... Pie manis nīkšanas nav. Jāapsēžas... esmu gluži piekusis. (Apsēžas un aizpīpo).

Oskars: Neskumsti... Dabūsi labas vakariņas un seši rubļi rindiņā par tiem rakstiem, kuŗi tev tik sensacionēli... (Oskars rīkojas pa avīzēm, manuskriptiem). Kad Poga būs pilsētas galva, tad varēsi dzīvot kā Dieva ausī.

Antons (aizdomīgi): Jūs par to Pogu, redaktora kungs, stāvat ar visu sirdi un dvēseli... Esmu šo to dzirdējis runājam...

Oskars (taisa izbrīnu): Velna milti! Ko tad īsti?

Antons: Esot ar Almu labos draugos... Visu labi saprotu. Ja man Poga samaksā, kā jūs teicāt, tad var ieraut... Viņš gan naudu nežēlo — šķiež uz visām pusēm, kā pats nelabais.

O s k a r s (dzer ar Antonu): Iemetīsim. Esi rāms, nesūrojies. Viss būs labi!

A n t o n s: Jā, jā... jāiemet ir... jāiestiprinās... Man to amatu ar nav mazums: „Tautas Vēstneša“ galvenais līdzstrādnieks, korektors, ekspedītors, redakcijas zēns un vēl šādi tādi pienākumi.

O s k a r s: Parunāšu Pogam, lai tev izsniedz sevišķu gratifikāciju. Pelnījis esi...

A n t o n s (apskauj Oskaru): Lai dzīvo mans redaktors, lai dzīvo!... Par naudu velns arī danco. (Padomā). Ak, tā nopietni gan... tad ar to Almu...

O s k a r s: Kas tur ko brīnēties. Nav nekāda princese... Provinces jaunkundzīte... Man tie miljoni vairāk velk. Citādi. meitas labu labās visās malās.

A n t o n s (groza galvu): Dzird šā un tā... Ej, tu sazin.. Ap tiem Almas miljoniem varen dancojot mūsu zelta jaunības zieds, lentotā studentu aristokrātija.

O s k a r s: Nebaidos... Vienalga. Viņai, liekas, pret mani citas jūtas — īstas mīlas jūtas! (Uzsit dūri uz galda). Bet kas tev visu to prasa... Nemaisies manās personīgās lietās jeb es... (paceļ roku). Būs mani bijāt!... Pats ar visu tikšu galā — neesmu vakarējais. (Dod Antonam aprakstītu papīru). Aiznes vēl šo rakstiņu — trekniem burtiem lai saliek... (abi sapīpo).

A n t o n s: Tiks tūlī izpildīts. (Sāņus). Diezgan nejauks tēviņš, bet ļauns gan nav. (Iziet).

O s k a r s (viens, pārdomās apsēžas pie galda): Velna milti!... Piķis un zēvele... Taisnība Antonam būs gan, jo Almai kantējas klāt visādi tīpi... lūk, tie miljoni velk... jaunieši tagad nav nemaz tik muļķi. Bet man šķiet, ka Almiņas sirds pieder man... (klusī klauvē): Iekšā!...

Piektais skats.

Austra, Oskars.

Austra (ģērbusies mētelī un cepuri galvā, ienāk pabailīga, bet koķetīga): Labdien, cienīts redaktora kgs! (iet uz galda pusi).

Oskars (pieceļas, laipns): Labdien, Gaismiņš jaunkundze!... (sasveicinas). Mēs esam jau pazīstami! Vai nē?...

Austra (pamāj ar galvu): Pareizi... Viesībās pie Poga kunga. Domāju, ka būsiet piemirsuši mani... Man pie jums viena maza darīšana...

Oskars: Lūdzu, lūdzu ar lielāko prieku... Bet papriekšu atģērbjaties, darbus esmu beidzis, parunāsimies (atģērbas). Lūdzu apsēžaties... (apsēžas). (Oskars arī apsēžas tuvāk): Kā nu es varētu jūs aizmirst, visu laiku par jums vien domāju... Jūs esat tik neizsakami daiļa (sāņus). Gaŗam nevar laist — glīts skuķis.

Austra: Kad tik neesat liels mīlas blēdis, varbūt īsts donžuans, tie rīdzinieki uz tādām lietām esot sevišķi specialisti.

Oskars: Nieki... Izdomāts... Es tikai saku to, ko mana sirds jūt un pārdzīvo (Austra laimīgi smaida). Šīs jūtas neizkvēlo, bet aizvienam liesmās pieņemas (sāņus). Tas skuķim labi velk. (Mazliet pieglaužas). Nu, ar ko tad man būtu tas gods jums pakalpot!...

Austra (droši): Teikšu atklāti un bez bailēm... Es... es... dzejoju. Lūdzu apskatiet (sniedz dzejoļus). Būtu pateicīga, ja kāds noderētu jūsu avīzei.

Oskars (priecīgi pieceļas, saņem): Tas ir vareni, lieliski... (palasa). Ļoti mīļi... Maz man bij dzejoļu ar patiesām jūtām rakstītu... Varbūt nākotnē šis apgabals varēs lepoties ar slavenu dzejnieci.

Austra (kaunīgi): Jūs laikam, redaktora kungs, jokojaties... Sirds reizēm man tik pilna — citādi nevaru — jāraksta — tad paliek vieglāk un labāk.

O s k a r s (noliek dzejoļus un tad atkal apsēžas):
Ticat man... Viesībās pie Poga jūs atšķirāties ar
savu daiļumu no citām... Jums bij tik sapņainas,
maigas acis, dzejisks mirdzums staroja jūsu sejā,
seja — dvēseles spogulis... Kāpēc agrāk neatnesāt
— būtu ar patikšanu nodrukājis... (mīļi glauda).

A u s t r a (lēni): Bija tā kā kauns... Kādu gadu
atpakaļ viens dzejolītis tika nodrukats vienā mazā
avīzītē. Toreiz prieks un sajūsma manā sirdī
radās bezgalīgs, no laimes un prieka galīgi no-
reibu... Iedomājaties... drukāts vārds!...

O s k a r s: Tagad parūpēšos, lai jūsu prieks un
sajūsma būtu vēl lielāka... (apglauž) daiļā Au-
stra!... (piezvana, paņem dzejoļus). Kuŗu jūs vē-
lētos, lai no šiem pirmo nodrukā!

A u s t r a (laimīga): Man tur viens dzejolis lie-
liski patīk.. Tō es gribētu pirmo, to sauc par
„Milas princi“; vēl nesen kā uzrakstīts.

Sestais skats.

Antons, Austrā, Oskars.

A n t o n s (ieskrien): Te es esmu, redaktora
kungs — kas sakams — man tagad darba pilnas
rokas, jāraujas uz visām pusēm (nedroši pakoķetē
ar Austru).

O s k a r s: Tas ir labi. Raujies priecīgi... Tais-
nības un idejas labā. (Lasa dzejoli, tad dod An-
tonam). Šeit viens skaists dzejolis (rāda). Austrā
Gaismiņš jaunkundze mūs pagodina ar savu ģe-
niālo talanta darbu. Uzrakstīts ar sevišķu mākslas
izpratni, īstiem jūtu pārdzīvojumiem un saviļņoju-
miem, kas atstās iespaidu, kā uz vecu, tā jaunu...
(uzsit Antonam uz pleca). Nu vari iet... lai sa-
liek ar labi trekniem burtiem. (Iedod Antonam
dzejoli).

A n t o n s: Man gan tā dzeja bijusi, nebijusi
(iedams uz durvu pusi, pakasa pakausi). Pavisam
piemirsās... Metiers lika teikt, ka vēl trūkstot

simts divdesmit rindas. Šoreiz paplašināts numurs. Burtlikiem aprūcies.

Oskars (uztraukts): Tu nopietni to saki!

Antons. Abet gluži nopietni. Citādi šoreiz nemaz neiet cauri.

Oskars (ļeņ pa galdu manuskriptus): O! Te vēl gluži interesanti raksti (lasa). Kas jāēd lai ilgi dzīvotu, lai kļūtu skaists un kā vecumā atgūt jaunību. Labs ir. Kuņš ta negrib būt jauns — vienalga bagāts vai nabags. Mīlestība nevienam nevar apnikt. (Smīn uz Austru) .bet vecumā vairs nevar — jādzīvo saldās jaunības atmiņās... (dod Antonam rakstus). Te vēl viens: vietējā ārsta rakstiņš, kā ārstēt dažādas kaites. Tagad tie cilvēki visās malās dzīvo bez jēgas... Tagad pietiks... Nu tad šaujies kā bulta, bet labi ātri.

Antons (paņem manuskriptus, iet laukā, zīmīgi pamet skatu uz Austru): Kad tik tagad nu viss izietu gludi. Rausim ar uz nebēdu...

Septītais skats.

Austra, Oskars.

Oskars (nopakaļ sauc): Steidzies, steidzies... (uz Austru). Uz tā mīlas prinča drīzu parādīšanos... (ielej glāzēs). Vienu mazu saldu liķierīti... Lūdzu!... (dod).

Austra (laimīgi, kautrīgi): Es no lielām dzērājām neesmu, (ņem glāzi) bet jums nevar atteikt... Jūs tik savāds... tāds patīkams... atklāts... interesants... Jūsos viss mājō ..

Oskars: Vai nemaldaties? (sāņus): To skuķi es paņēmu.

Austra: Par to vairs nemaz nešaubos...

Oskars (paceļ glāzi): Sveicināta!... (abi dzer).

Austra (omulīgi): Stiprs un salds. Kad tik nesāk reibt.

O s k a r s (pieglauzas tuvu pie Austras vaiga, čūkst): Mazlietiņ nav par skādi... Sakiet daiļā... es gribētu jums dzīvē būt par mīlas princi, taisni tāds, kā jūsu „Mīlas princis“ dzejā. ...Ko uz to sakiet?...

A u s t r a: Pēc viesībām pie Poga... es... es... gluži galvu esmu pazaudējusi. Esmu gluži kā apstulbusi. Par jums jūsmodama rakstīju dzejas, tā dzejoļa „Mīlas princis“ varonis esat taisni Jūs.

O s k a r s (glaimots): Tā ir laime!... (apkampj cieši). Atļaujiet mīlas princim apliecināt savas jūtas. (Skūpstā ilgi).

A u s t r a: Jūs esat liels nebēdnis. Te kāds var uznākt!

O s k a r s (čūkst): Jūsu skūpstā... salds dvēseles medus... tas lija manās kaisles dzīslās.. Pret jums vairs nevaru būt vienaldzīgs (sāņus) Es seviš negalvoju... (uz Austru). Tagad ir tik labi un mīli (skūpstā atkal).

A u s t r a: Arī es jūtos bezgala laimīga. (Oskars skūpstā). Pietiks, mīlais, pietiks...

O s k a r s: Laba nekad nav par daudz. Būsiet vēl laimīgāka... Tagad man laiks — iesim pastaiģāties (paņem zem rokas) tā sapņaini, vientuļi un klusi... ziedu gravā...

A u s t r a: Ja būsiet mīļš un rātns... tad iesim. Man arī laika diezgan.

O s k a r s: Svēti apsolos!... (sāņus). To mēs vēl redzesim... (uz Austru). Laiks ir nauda, nekavesīmies. Atļaujiet būt kavalierim (palīdz Austrai apģērbties).

A u s t r a: Cik jūs galants... Maz tik mīļu un jauku cilvēku.

O s k a r s: Tas vēl nav viss... (lej glāzēs un dzer). Lai iet uz priecīgu ceļa kāju... (abi saķeras un skūpstas).

A u s t r a: Man tīri bailes no jums. Ja tik dikti gribiet, tad iesim ar.

O s k a r s (abi iziet saķērušies): Velna milti... Neko darīt... Jaunība prasa savu daļu... (iziet, skatuve īsu brīdi paliek tukša).

Astotais skats.

Marija, Alma, Lūcija.

M a r i j a (Alma, Lūcija, uztrauktas ieskrien, Marijai avīze rokās): Tas par traku!... To es neizturēšu!... (vaimanā, arī Lūcija, Alma nelaimīgas). Vēl nekad tāds kauns mūsu ģimenē nav piedzīvots... Nekur... nekad (nevarīgi nosēžas krēslā, slauka sviedrus). Šito blamāžu! Kāds negods!... Viss par mūsu pašu naudiņu

L ū c i j a (slauka asaras): Nez, kur nu pats aizvilcīs. Nelietis tāds pasaules gājējs (uz Mariju). Redaktors, kas šis par redaktoru — piena puika... tagad mūs izšmurgājis uz laiku laikiem.

A l m a (mierīgāka): Nesaprotu... kā viens prātīgs cilvēks tādas aplamības varētu rakstīt. Varbūt viņš gribējis visus mūs piemūļķot un izsmiet Gribētu viņu satikt... parunāties... Viņš bij tāds simpatisks cilvēks... Tā tas ir — bēdīgi — izlietu ūdeni nevar sasmelt... Lai nu kā, skandals labā ģimenē ar neizdzēšamu traipu paliek uz visiem laikiem.

M a r i j a (vicina rokas pa gaisu): Es viņam parādīšu... es viņu pārmācīšu... mūžam to pieminēs... lai nedomā cūkoties... mūsu labā ģimenē. (Sāk šņukstēt).

L ū c i j a: Šis velna puisietis... kā pats nelabais liktens... Tīrā nelaime... Mēģināsim pārmācīt.

A l m a: Man sirds sāp... Mēs tik ātrā laikā kļuvām labi draugi — tagad viss atkal tik pēkšņi vējā... Kas viņam īsti noticis?... Te draugs, te ienaidnieks... Ēj tu sazin... Žēl... (Raud). Savādi ir gan tagadējie laiki un cilvēki.

M a r i j a (neviļus uz galda ierauga rakstus): Ā!... Vai šeit nebūs tas noslēpums meklējams...

Te (rāda) pārs Austras Gaismiņš dzejoļi... varbūt tam kāds pamats... Viņa te būs bijusi...

Alma (ziņkārīgi): Viņa katrā ziņā būs šeit bijusi... Es Austru pat šodien satiku... nekā man neteica ne par dzejošanu, ne šurp nākšanu. Tiesām, noslēpumains skuķis!

Marija: Viņš, liekas, patentēts donžuans, nevienam jaunam meitīšam negriež ceļu. Uz tevi, Almiņ, arī kā aizdedzies... kusa ārā no laipnības... varbūt tik izliekas.

Lūcija (uz Mariju): Es jau teicu Almai, ka ar šitādu dienderi nav jāielaižas... Tev bij i bagātais Brenču māju saimnieks — Miķelis Zemīts un kur tad tie glumie studentīņi, visi gluži kā traki... Visiem tiem tu pagriezi muguru, ko tagad bēdāties par šo sasodīto bada kāsi... Vai tur kāds prāts...

Alma: Tā ir mana darišana. Man pašai galva uz pleciem un sirds krūtīs... Uz mantu neskatos — tās pašai diezgan. Pret Oskaru mana sirds patiešām nebij vienaldzīga.

Marija: Man arī izlikās patikams... viņš taču no tās žurnālistu un rakstnieku zortes — to jau nemaz tik daudz nav. Viņi gan neesot bagāti, bet slaveni un tautā cienījami. Tīri žēl, ka tāds nelietis un blēdis...

Alma: Vēl nerādās, kad tik nav aizlaidies lapās — muļķis viņš nebij... Būtu jāiet apskatīties... Katrā ziņā gribētu satikt un izrunāties...

Marija: Nekur bez algas nelaidīsies. Tēvs teica, ka visu neesot izņēmis... Gan viņš nāks manās rokās, tad istu velnu jutīs. (Rāda dūri).

Lūcija: Mēs ar Almu arī vis acīs neskatīsimies... Kad sievietes sirds aizskārta un viņas gods apvainots, tad tā tik ātri vis nevar rīmties... Mazākais dabūs kārtīgas sāpes no mums sajūst.

Alma (ironiski): Nu tad tik mierīgi gaidīsim savu upuri. Cits nekas neatliek. (Oskars parādas durvīs).

Lūcija (rāda): Ā re!... Upuris nāk.

Devitais skats.

Oskars, Lūcija, Marija, Alma.

Oskars (jautrs, sparīgs ienāk): Labdien, dailās damas!...

Alma: Kā vilku piemin, tā vilks klāt...

Marija (pēkšņi dodas pie Oskara): Rīgas kundziņ... nu tu reiz esi klāt... mēs tevi ļoti gaidam... (ķeras matos un sāk plūkt). Tagad, putniņ, esi mūsu rokās. (Uzbrūk arī Lūcija un Alma).

Oskars (turas pretīm): Jūs laikam visas dulas esat palikušas, gluži kā negudras, uzbrūk nevainīgam vīrietim.

Lūcija (rausta Oskaru): Labi, tev nevainīgs... zinam... zinam... kas šis tāds... gatavais turks...

Marija: Ar mums te muļkoties. Saki, ko viss tas nozīmē? Dienas zagli, tāds?

Oskars (uz Almu): Sakat jel jūs, Almas jaunkundze, kas īsti te par traci. Kāpēc mani tā pluciniet... Ko esmu ļauna nodarījis...

Alma (mazliet stāj daudzīt): Jums vēl nav kauna brīnīties — nesaprotu, kur jums bij prāts tādas lietas rakstīt par mūsu nevainojamo ģimeni. Tagad sirds vai pušu plīst. (Raud). Esmu nelaimīga... piekrāpta... No šitā nelieša. (Rāda uz Oskaru).

Lūcija: Redz, viņš izliekas kā pats svētais: acis vien blisina — īsts aktiers. (Īgni rāda). Šis zellīts atvilciet mums te godam kantes rīvēt, — agrāk dzīvojām bez bēdām — viss gāja jauki un mīlīgi.

Oskars (neziņā): Kas par rakstiem, runājiet skaidrāk? Kas īsti par lietu — nudie', es nekā nezinu... (Liek roku uz sirds). Zvēru...

Marija (ieķeras Oskarā un rausta): Neizliecies, neizliecies... (Sāņus). Gluži patīkami šim jaunam puisim pieskārties... (Uz Oskaru nikni). Gan tu man ceļos mezdamies un lūgdamies atzīsies. Pabaro suni — vēlāk viņš tev rokā iekož.

O s k a r s (sparīgi raujas laukā): Apžēlojaties!... Esmu taču dzīvs cilvēks...

L ū c i j a: Drīz tu vairs nebūsi... Ā!... Tagad dabūji just mūsu spēcīgus... (Rāda dūri; atlaižas no Oskara).

A l m a (dod Oskaram avīzi): Ja esiet tik akls un stulbs, ka neredziet, ko paši dariet, tad izlasiet vēl reiz pamatīgi savu avīzi. (Oskars paņem avīzi).

L ū c i j a: Vēl tik jauns, bet slīpēts mīlas aferists.

Desmitais skats.

Viktors, Lūcija, Alma, Marija, Oskars.

V i k t o r s (ienāk jautrā omā): Sveiki mani mīliši... (Sasveicinas). Sakiet, kas te par traci notiek... tāds elles troksnis... Steidzos... domāju, kad razbainieki sanākuši manu redaktoriņu nomušīt. (Uz Oskaru). Re, redaktoriņam visa galva izpurināta... (Uzsit uz pleca). Saki, mīlais, kas te par ļembastu notiek?...

O s k a r s (neveikli, stomīdamies): Patiešam... es skaidri nezinu... Kā ienācu, tā visas damas man uzbruka, sāka plēst matus, apstrādāja kulakiem... Svētīja ar ne visai glaimojošiem vārdiem... par kādu rakstu, par goda aizskāršanu... Kad tik, Poga kungs, nav kāds pārpratums!... Velna milti!...

M a r i j a (bramanīgi izrauj Oskaram avīzi, dot Viktoram). Še, izlasi pats, tad arī tev acis atvērsies. (Rāda uz Oskaru). Šis mūlāps nevar vien vēl atjēgties. Nekāds pārpratums!... Tad redzēsi ar ko tev darīšana. Par šīm vēlēšanām visi pūliņi vējā, jo mūsu ģimene tagad smalki izblamēta pašu avīzē! (Viktors jautājoši paskatās uz Oskaru). Lasi priekšā!... (Rāda uz Oskaru). Viņa labā roka nezin, ko tā kreisā dara. Iebrūvējis istu velna putru!...

V i k t o r s (apskata avīzi): Hm!... (Ierauga). Kas tad tas! Laikam gan... patiešam. (Uz Oskaru). Kādu putriņu te esi savārijis?... (Sāk uzmanīgi lasīt). „Provinces dižciltīgo mīlas dēkas.“ (Nopūšas).

Ā, kas par varenu virsrakstu, nav smādējams... (Lasa tālāk). „Mūsu pilsētiņā un visā apkārtnē plaši pazīstamā krodzinieka, lauku māju īpašnieka, bankas direktora un biedrību priekšnieka P. laulātā draudzene, vārdā Marija, jau ilgāku laiku uzturējusi intīmus sakarus ar viņu lauku mājas jaunāko puisī Kārli Ozolu, kurš iknedēļas ieradies pilsētiņā, slepeni norunātā vietā uz satikšanos.“ (Sāņus). Brīnums! Tiešām te stāv tā rakstīts. Vai tad man rāgi būtu pielikti?... (Lasa tālāk). „...Arī viņas vienīgā meita Alma sākusi staigāt mātes pēdās greizus ceļus. Nesen tā pārsteigta kādā zaļumballē, Bērzu līcī, ar kādu bijušo studentu, tagadējo pasta ierēdni Kauliņu, kas apkārtnes iedzīvotājiem pazīstams kā liels uzdzīvotājs un izvirtulis. Ar to vēl nav beigas. Tāpat mūsu sabiedrībā labi pazīstamā Lūcija S. jaunkundze, kuŗa krietni gados, ārēji dzīvo tikumības biedrības pavēnī, bet patiesībā ir kaislīga uzdzīvotāja, ko apliecina daudzie ļaužu nostāsti un fakti. Vienu pievedīsim šeit: Minētā Lūcija S. divas reizes nedēļā gājusi uz Bikšu mājām pie saimniekdēla vecpuiša Žaņa Bomīša. Naktī lidusi pa logu; gājusi prom tikai īsi pirms mājnieku celšanās. Viss gāja labi un smuki. Tik reiz, par nelaimi, Žanis Bomīts sastrīdējies ar savu kalpu, kuŗš visu izstāstījis citiem: tas vienīgais šo lietu atklājis. Šādai liekulībai vajadzētu reiz galu darīt... Ar vārdiem enģeļi, darbos — uzdzīves baudītāji.“ (Beidz lasīt, izbrīnā). Te nu vairs nav labi!... Man paliek karsti... (Slauka sviedrus). Šitādas lietas drukāt... mūsu pašu avīzē... man galva sāk reibt... (Uz Oskaru dusmīgi). Ko atbildēsi šai muļķīgā nedarbā?... Gribi lai iesmērēju!.. (Paceļ roku). Aferists tāds!... Domāju, ka krietns cilvēks... Runā taču!.. A!..

Oskars (izmisumā): Nudie, šo rakstu neesmu rakstījis — no kuŗas puses nācis — nezinu. Te būs liels pārpratums. To mēģināšu noskaidrot.

Marija (nikni): Redzi, kas par redaktoru... nezin ko tas avīzē raksta un drukā...

Oskars: Galu galā jāatzīstas, ka esmu vainīgs... man vajadzēja visu redzēt un zināt. Esmu ļoti nelaimīgs un bēdīgs... (Sāpus). Tagad bagātā Almiņa pagalam!

Alma: Āre, papiņ, mēs tagad ar tavu naudu esam smalki izblamētas.

Lūcija: Šeit vairs lāga dzīvošana nevar būt... visi sāks pirkstiem rādīt.

Viktors (mierinoši): Apmierinaties!... Griezīsim visu pa labu... Pārdomāju... Oskars nebūstā gribējis... ikkatrā darbā ir savas kļūdas. Būtu patīkami dabūt rokā raksta fabricētāju.

Oskars (atdzīvodamies): Tagad sāku nojaust, uz kuŗu varētu mērķēt... (Uz Viktoru). Par šo notikumu ļoti no sirds atvainojos... Esmu vēlējies to labāko... Mēģināsim nākošā numurā šo kļūdu izlabot. Nevainīgā kārtā nepatīkamo notikumu novirzīsim uz citu pusi.

Viktors (priecīgs): Ar krietnu apdomu mēģināsim skandalu likvidēt miera ceļā.

Marija (uz Oskaru): Jā, bet kas tad īsti šo putru tik briesmīgi ievārijis un piededzinājis?...

Oskars (izsaucās): Tagad zinu!... Mūsu galvenais līdzstrādnieks Antons Pazole!... (Lēnāk). Uzticējos viņam... dažas korespondences netiku caurskatījis, liku aiznest uz drukātavu, sacīja, ka nekas kompromitējošs neesot... Biju aizņemts citā darbā...

Alma (draud Oskaram): Laikam bij jāamizējas ar Austru Gaismiņš jaunkundzi un jājūsma par mīlestības dzejoļiem.

Oskars (smīnīgi): Nebūt ne!... godatā Almas jaunkundze... Kāpēc nācāt uz tādām domām...

Alma: Melots!... (Rāda Austras dzejoļus).

Viktors: Neuztraucaties velti, mani bērni... Izbeigsim šo incidentu, kas bijis, bijis... nepatīkami

ir... neko darīt... ar laiku pāries... Pašreiz daudz labākas un interesantākas lietas uz dienas kārtības... vēlēšanas pie durvīm... ciņās tikai dūšu nezaudēt...

Oskars (nikni paceļ dūri): Bet es šim Pazolem gribētu kādu zobu izdauzīt. (Zvana). Velna milti!... Pazudis, kā ūdenī iekritis... Viņš man neizbēgs...

Marija: Tas putniņš likās būt slīpēts... viņš vienmēr zem sevis smīnēja... nemaz pēc mūsu cilvēka... droši vien zocils vai komunisti...

Alma (uz Lūciju): Varbūt mums laimēsies viņu atrast. Drošības pēc iesim pameklēt.

Lūcija: Vajadzētu gan. Iesim (abas iet).

Viktors (uz Almu): Paliec, meit', man priekš tevis kāds uzdevums. Lai Lūcija Smildziņš jaunkundze viena apskatas... Gan noķersim... neizbēgs...

Vienpadsmitais skats.

Viktors, Oskars, Alma, Marija.

Oskars (laipni pieiet Almai): Jūs vēl arvien dusmojaties uz mani! Lūdzu piedodiet!...

Alma: Šis apvainojums man tik sāpīgs, ka trūkst vārdu izteikšanai. Ja apsoluties laboties... tad šoreiz piedodu... beidzamo reizi... vairs nedrīkstat... apgrēkoties...

Oskars: Solu visu ko vien gribiet... Esmu vienmēr jūsu usticamais draugs. (Sāņus). Nu tā lieta atkal kārtībā (uz Almu). Tagad dzīvosim pa vecam... Vai jā?... (Alma pamāj ar galvu).

Viktors (apmierināts; smaidīdams): Redzu, visas lietas iet uz labo pusi. Par rezultātiem un labiem iznākumiem esmu pārliecināts. Šodien savā krogū atļāvos izmaksāt visiem pilsētiņas pilntiesīgiem vēlētājiem. Lai iedzer! Visi jau pie tā labuma nevar tikt. Bij jauni un veci, sievas un vīri, piecēdās un piedzērās.. Dzeršana gāja vaļā

trīs dienas un naktis no vietas viss uz mana rēķina. (Sāņus). Dziļi gan tas makā ķēra. (Uz visiem). Visi apvienojās zem Darba tautas partijas karoga un svēti apsolinājās par mani balsot — daudz būs uzticamu partijas locēkļu. Neskatoties uz visiem raibiem notikumiem, mana ievēlēšana nodrošināta. To zinu un skaidri jūtu! (Mariju apglauž). Miļo saldumiņ, drīz tu būsi pilsētas galvas madama.

Marija (uz Viktoru): Vai patiesi tā būs!... Mēs kļūsim lielā godā un cieņā.

Oskars: Nevar nemaz zināt, ko tie dzēraji katrreiz domā pēc pagiru izgulēšanas. Ir piedzīvots — daudzkārt rezultāti pavisam citi.

Viktors: Nieki... Es viņus visus protu no visām pusēm iespaidot... (izvelk pudeli, rāda). Šīs zāles labi velk. Iemetīsim arī mēs pa liķierīšam. — Jums tādas saplakušās dūšas, kā vidzemiņa plāceņi. (Marija ielej glāzēs).

Oskars: Pēc šīm nepatīkšanām un negaisiem gluži patīkami būs iekampt kādu malku. (Saskandina un dzer).

Marija (mīlīgi uz Viktoru): Mēs visi balsosim arī bez tām izmaksām. (Viktors skūpst Mariju).

Oskars (ātri apglauž Almu un arī skūpst; tad Alma koķetīgi draud ar pirkstu). Saprotama lieta. Labi garšoja... Bet kā jums, Almas jaunkundze!... (piekrītoši pamāj ar galvu).

Viktors: Lai iet vēl reiz sveiks! (visi saskandina un dzer). Nu tad rīt visi modri un droši pieurnām. Par mūsu partiju tagad krist un celties!

Oskars: Vai par to vairs jārunā! (Visi omulīgā saskaņā vēl reiz dzer). Tagad iesim — kavēšanās vairs nav. Darba vēl visiem pilnas rokas. (Visi iet uz durvju pusi, Oskars paceļ dūri, draud): Bet šim nelietim Pazolem, kad satveršu... pakausi iedauzīšu!

Priekšskars.

Trešais cēliens.

Skatuve: Pirmā cēliena iekārta. Bez krāsainiem dekorējumiem. Papildināta ar vienu gultu, nakts galdiņu un dažiem krēsliem. Darbība notiek nedēļu pēc pilsētas domes vēlēšanām.

Pirmais skats.

Viktors.

Viktors (guļ gultā, slims; sasieta galva ar baltu drēbi, vārgi vaid): Vai... vai... vai... Kad tik nu pārietu šīs negantās sāpes... (pa pusei pieceļas). Esmu tagad bezgala vārgs... Satriekts pavisam... (pie sevis). Kam man vajadzēja visu šo vēlēšanu šmuci iebrūvēt. Gluži kā bez prāta... varēju tāpat gluži labi dzīvot... visa bij diezgan... Tagad... (grūti nopūšas) tagad lietas pavisam citadākas... Vekseļi, vekseļi un atkal vekseļi. Sasodīts!... Man tā avīze izmaksāja pasakainas summas... mati stāvus ceļas. — Kad tik nu viss ar godu beigtos (iedzer pienu, tad atkal apgulstas). Ak, šīs vēlēšanas, ak, šīs vēlēšanas, tās manu mūžu grauž un laikam arī nobeigs... Ā! Mazliet tā kā labāk palika (nopūšas). Jā, visādi tai dzīvē mēdz dažreiz iet.

Otrais skats.

Marija, Viktors.

Marija (ienāk ar zāļu pudeli rokā, ģērbusies ikdienas drēbēs): Miļlais... te būs ārsta parakstītās zāles... pa divdesmit divi pilieni reizē. Sāpes drīz pāriešot, kuņas radušās no lieliem pārdzīvojumiem un smadzeņu iekaisuma. (Viktors puspiecēlies, paņem zāles, iepilina un dzer). Pāriešot gan... lai daudz tik neuztraucoties.

Viktors (groza galvu): Rūgtas gan... rūgtākas par vērmelēm.

Marija: Tas nekas... Rūgtas zāles — salda veselība (apsēžas uz gultas malas un glauda Viktoru). Man vienmēr bija tāda savāda priekšnojauta... Itkā iešķīgi kāda balss man to skaidri teiktu. Darīts padarīts — neko nevar vairs par labu griezt — velti tagad ar tukšām cerībām savu sirdi sāpināt.

Viktors (skumji): Mēs cietuši uz visas līnijas. Iluzijas visas izgaisušas. Mūsu manta, bagātība un arī krietnais ģimenes gods pagalam.

Marija: Kā nu ne! Tā ir. Pat Rīgas avīzēs esot parādījušies raksti par mums, saprotams, no negatīvās, sliktās puses... (Sasit rokas). Nepiedzīvots skandals labā ģimenē!

Viktors: Vēl arvien neesmu skaidrībā, kāpēc esmu cietis tik katastrofiskus zaudējumus domes vēlēšanās... Jā, tagadējie ļaudis ir viltus pilni un slīpēti uz to beidzamo: priekšā kūst laukā — aiz muguras griež zobus.

Marija: Pilsētiņā runā dažādas valodas... Kauns klausīties... Dažs saka tā, dažs citādi, — ej tu viņus visus izproti. Droši vien vēlāk atklāsies, kas īsti par liktenīgiem iemesliem būs bijis.

Viktors (vaid): Vai... vai... Beigti mēs esam...

Trešais skats.

Alma, Lūcija, Viktors, Marija.

Lūcija (ienāk kopā ar Almu): Labdien!

Viktors un Marija: Labdien, Lūcijas jaunkundze! (Sasveicinas).

Alma (pie tēva): Kā tagad, mīļo papiņ, jūties... Tāds kā žirgtāks izskaties...

Viktors (rāda uz zālēm): Tās atņēma... Iebaudīju... uz reizi sāpes mazinājās, kā saka, kā ar roku atņēma.

Marija (pieceldamās): Tas mūsu ārsts kā no paša Dieva sūtīts. Cik neskaitamus viņš nav iz-

glābis no redzamas nāves, lai viņam ilga dzīvošana un laba veselība (virzas uz durvu pusi).^{*} Es iešu tev, mīlais, zāļu vannu sataisīt, lai vari pamatīgi izārstēties.

Alma: Pagaid', māt', gribu pateikt jums visiem jaunas ziņas. tās attiecas uz mums... Pilsētas iedzīvotāji par to vien tagad runā...

Lūcija: Ziņas nav visai patīkamas. Mēs ar Almu bijām pilsētas valdē nomaksāt tikumības biedrības nodokli un tur dabujām dzirdēt.

Viktors (stīvi pieceļas no gultas): Par to tikumības biedrību labāk neminiet. Negribu dzirdēt. Man sirdsapziņa patiešām sāk mocīt (uz visiem). Labs jau nekas nevar būt. Stāsti vien meit': šie morāliskie un materiālie pliķi pēc iespējas jāuzņem mierīgāk, jo ļauns arvienam nāk klāt

Marija: Droši vien par tām vēlēšanām atkal kāds tracis klajā.

Alma. Jā. Taisni par tām nelaimīgām vēlēšanām, un visu kas ar to sakarā.

Lūcija: Tagadējos cilvēkus es vairs pavisam nesaprotu — visi tik atriebīgi un ļauni.

Alma: Mēs no godīgiem cilvēkiem un labas sabiedrības esam šķirti, pazudināti. Ko darīt, zemē nevari dzīvs ielīst, — jādzīvo vien ir.

Viktors (nepacietīgi): Gaidu, meit', kad sāksi stāstīt. Man tak ļoti interesē... Nevilcinies...

Alma: Labi, paziņ... Lūdzu mazliet uzmanības, kādus paņēmienus un trikus ļaudis pie vēlēšanām lieto. (Visi klausas): Kungu vakarā iemaisītie tikumības biedrības valdes locekļi un citi, sevišķi mūsu ģimenes locekļi, no pretējas partijas puses, vēlēšanu priekšvakarā piesūtīti visiem pilntiesīgiem vēletājiem drukatas lapiņas, kurās plaši jo plaši notikums izpušķots... te viena būs (sniedz lapiņu). Šo lietu atklājis mūsu saucamais prefekts, kas par to bijis ļoti labi informēts. Tādas, lūk, tās lietas.

Lūcija: Jā, un mūsu pašu avīzes raksts, visiem bij ko nīrgāties un smieties, kas bij nemazāk kaitīgs vēlēšanām. Skandāls skandāla galā!

Viktors: Mani pretinieki izdevīgi izmantojuši gadījenu — tiem ķeņģašanās materiāla netrūka.

Marija: Jādzīvo vien ir, nekur nepaliksi. Vilksim pagātnei pāri strīpu (uz Almu). Tagad laiks sagatavot zāļu vannu, citādi ūdens var atdzist. Prieka vēsti esmu noklausījusies.

Alma: Iešu tev, māt', palīgā.

Marija (iet laukā): Nāc, meit', nāc! Darba pietiks abām. (Abas iziet).

Ceturtais skats.

Viktors, Lūcija.

Viktors: Lūcijas jaunkundze... gribu būt godīgs cilvēks... domāju tā tikumīgā biedrība būs steidzoši jālikvidē — es tur savu aci vairs nerādīšu. Par šo biedrību tagad sāk visi smieties. Lai tā putēšana iet uz visas frontes. Policija tik un tā aizklapēs — labāk paši likvidēsimes.

Lūcija (bēdīgi): Tā ir jūsu darīšana... Es neko... Bet kur es tagad varēšu savu galvu nolikt!

Viktors: Jums uz laukiem esot piemešanās pie... tur mierīgāka dzīve. Ja nāks labāki laiki, tad neaizmirsīšu... ielikšu kādā vietīnā.

Lūcija (sērīgi): Nu tad es ar nekavēšos... jāsapekēlējas... tad jau ar jābrauc vien būs uz laukiem pie tā paša vecā Žaņa Bomīša... Ardievu, uz redzēšanos!

Viktors: Ardievu, ardievu! Laimīgu ceļa vēju! (Atvadās, Lūcija iziet laukā).

Piektais skats.

Viktors.

Viktors (brīdī paliek viens uz skatuves; sakārto gultu un iepīpo papirosu): Man tā vecā meita

bij apnikusies līdz kaklam. Labi, ka dabūju projam no sava kakla (apsēžas). Par velti biedrības maizi ēda un taisīja klačas... Pate izlikās svētule, bet var iet pameklēt, mūsu apgabalā tādu pagasta brūti, kā Lūcija. Ech! negribas par to nemaz domāt... dēļ viņas nāk gaismā arī mani cilvēciņi grēciņi. Jā... jā... Dzīve jāšāk no paša gala... tas būs tas labākais, citādi vairs neiet. (Kāds paklusi piekļauvē, Viktors mazliet pagriežas).

Sestais skats.

Oskars, Viktors.

O s k a r s (ienākot noņem cepuri): Poga kungs!. Kas ta jums pa galvu iezvēlis, kad tik briesmīgi sabindēta! (Nesarokojas).

V i k t o r s (sēd krēslā, nepaskatas uz Oskaru): Sveiki... sveiki slavenais redaktier... ko nu labu teiks... esmu slims... (īgni). Jūs esat labs pūtējs — tai pašā avīzes lietā, sasola zelta kalnus, bet reāla labuma nekāda — mana naudiņa kā zili dūmi gaisā izkūpēja, nebij i ko redzēt... Vecais sakamvārds saka: Mūžu dzīvo, mūžu mācies...

O s k a r s (lēnā garā): Izsaku savu līdzjūtību, bet līdzēt tur nekā nevaru... Man vēl pie jums viena prasība. Tā kā avīzi vairs neturpiniet izdot, tad es atnācu pēc savas vēl visas neizmaksātas algas, kuŗa pienākas pēc mūsu kopējās norunas un vienošanās.

V i k t o r s (uzlec pēkšņi kājās): Ko?... Kas?... (Pieliek roku pie auss). Ko jūs teiciet?... Jums naudu... he... he... diedelnieks! (Paceļ dūri). Nodošu policijai par godīgu ļaužu krāpšanu un blamēšanu. Skat, šeit atnācis, visu pilsētu tagad otrādi apgriezis. Labāk taisies... citādi (grib sist).

O s k a r s (apsēžas): Smejot!... Mazliet lēnāk, lēnāk vecais, bez kādiem uztraukumiem. Man tiesības uz savu algu.. Ar tādiem tīpiem neesmu pirmo reizi ticies.

Viktors (nikni): Paļaudamies uz jūsu iestāstījumiem avīzes lietā... tagad man pēdējo kreklu velk no muguras... slimība arī mani sagandējusi... Vai jūs gribiet man ādu pa acīm novilkt, Četri tūkstoši latu saņēmat — vēl nepietiek. Tāds nekauņa!.. domāju no sākuma, ka kārtīgs cilvēks. Un tad vēl šis te lielais kavaliers... ar manu meitu milēties.

Oskars (vienaldzīgs): Pateicos! Pēc jūsu meitas vairs nemaz netīkoju un lieku viņu pilnīgi mierā.

Viktors (ārkārtīgās dusmās uzbrūk Oskaram): Ak šitā, ak šitā jauns-kungs! Nu tik redzu, kas isti esat par zelli... To nepieļaušu, ka par mums tā ņirgāsies... Krāpnieks tāds! Ātrāki pazūdi no manām acīm!... Ārā!... Ārā!... Vai saproti!... Te durvis! (Rāda). Ārā! Klenders, denders!

Oskars (izmisumā): Velna milti! Ko tu, vecais, te spārdies un ārdies, kā pats nelabais! (Sāņus): Tas vecis palicis gluži traks.

Viktors (speļ ar kāju Oskaram pa dibenu): Še tev velna milti. Pazūdi ātrāk, lietuven! (Izgrūž Oskaru laukā).

Septītais skats.

Viktors.

Viktors (atsēžas krēslā): Uztraukumos vien jādzīvo... Bet pamatīgi izvadīju gan. (Paskatās uz durvu pusi). Skat, pat cepuri aizmirsis — tagad labprāt uz mūsu pusi negribēs rādīties... Vai... vai... kā gan viss beigsies... Neko darīt... jā-turas kamēr var. (Paliek dusmīgs). Mati gluži stāvus ceļas domājot par tām naudas lietām... Mana mīļā naudiņa... velti iztērēta... tīri žēl. Kad tik mani īpašumi arī neaiziet jūriņā, tad pašam būs jāpaliek tukšā. (Kasa pakausi). Nudie'... kad tik pilsētas bankā neesmu pārāk dziļi ie-grābies; ņemts tika bez sava gala un mēra... Likten, bārgais, esi man žēlīgs!... (Kāds paklusi klauvē).

Astotais skats.

Indriķis, Viktors.

Indriķis (ienāk formā tērpies, dzird Viktora pēdējos vārdus): Jums, Poga kungs, bārgais liktens pavisam nav žēlīgs. Labdien!

Viktors (spītīgi, ironiski): Labdien, labdien, augstā valdīšana! (Sasveicinas). Kur jūs gadījāties, kā no gaisa nokrituši... laikam atkal kas izošņājams.

Indriķis (oficiāli): Klauvēju — neviens neatbildēja. Nāku dienesta darīšanās. Man jāpaziņo jums ne visai iepriecinoša vēsts, tā attiecas uz jums personīgi... Sagatavojaties!... Neuztraucaties!...

Viktors (ziņkārīgs, izbījies): Vai patiešām!... Kas tad īsti!... Saki, visu varenais, visu zin... vai nepietiek provocēt...

Indriķis: Nemaz nezobojāties un neapvainojat policiju... Likuma vārdā paziņoju, ka uz tiesas rīkojuma pamata esiet arestēti — esiet apvainoti par bankas naudas piesavināšanos un iztērēšanu. Te būs orders. (Dod Viktoram). Sapakojaties un sekojiet...

Viktors (skata orderi): Jā... te jau par to arestēšanu ir rakstīts. Vai tiešām esmu tik tālu nonācis... kāds kauns... nelaime nelaimes galā... Redzat — es taču esmu slimš... galva sabindēta... visi locekļi brūk kopā... Tas būtu jāņem vērā.

Indriķis: Nekas... uz kājām variet nostāvēt vēl gluži braši.

Viktors (sāk gērbties; dažus drēbes gabalus sien sainīti): Šis pazemojums man nebūs vairs izturams. Jūs mani grūziet stāvus kapā... zinu visu... ķengāšanas lapiņas... ai... ai...

Indriķis (saņem Viktoru aiz rokas): Nāciet taču reiz. Nav nekāda kavēšanās — neesmu cietmos nācis. Man jāstāv savu uzdevumu augstumos. (Ved Viktoru uz durvju pusi, sāņus). Tagad Poga godībai pienācis bēdīgs gals!

Viktors (nikns): Ko jūs mani te grūstāt! (Turas pretī). Nelietis!

Indriķis: Likuma vārdā par pretošanos būs jālieto citi līdzekļi. (Izvelk striķi un saista Viktoram rokas uz muguras, Viktors nepadodas).

Devitais skats.

Marija, Alma, Indriķis, Viktors.

Marija (ienākdama kopā ar Almu): Miļlais draudzīņ, tagad būs tev laba vītēšanās... sataisīju smaržīgu zāļu vannu. Vecie kauli paliks mīkstāki un vingrāki...

Indriķis: Vairs nekāda vītēšanās nenotiks. Tagad viņu citās pirtīs mazgās un mīkstinās.

Alma (izbrīnā): Bet kas tad te notiek! (Uz Indriķi). Būtu kaunējies! Varmāka!... Redz, kur draugs, kā caurais trauks!

Marija (skrien Indriķim klāt): Ko te darat!... gluži kā neprātīgs! (Rauj Indriķi nost).

Alma (apkampj Viktoru): Manu mīlo papiņ... Kāpēc tevi grib vest prom!... (Glauda).

Marija (neganti): Necilvēks!... taisat tūliņ viņam rokas vaļā... To es nepielaidīšu... sasietām rokām kā kādu slepkavu. (Taisa rokas vaļā, Indriķis neļauj, Marija ar Almu raud).

Indriķis: Biju spiests sasiet rokas... turējās neganti pretī. (Sien rokas). Lūdzu, netraucējiet mani dienesta pienākumu izpildīšanā.

Marija (uz Indriķi): Es jums acis izskrāpēšu. (Pieliek rokas pie Indriķa acīm). Par ko īsti vedat prom un arestējat — vai par to, ka viņš jūs ēdinājis un dzirdinājis un tagad vairs to nedara? Ā! (Atsvabina no saitēm Viktora rokas).

Indriķis (bargi): Nelietojiet tik lielu muti. (Paņem no galda orderi, rāda). Šeit tiesas rīkojums arestēt Pogu par bankas naudas iztērēšanu un piesavināšanu, kas konstatēts pēdējā revīzijā. Arī tai

kungu vakara lietā Poga kungs ir iepīts. Tā citi liecināja. Par to nāksies atsevišķi atbildēt.

Marija (lauza rokas): Mūsu dzīve izputināta... līdz pašam pamatam...

Alma (uz Mariju): Viņš apvaino manu tēvu!... (Uz Viktoru). Papiņ, saki taisnību, vai esi kādreiz tur bijis kungu vakarā?

Viktors (nokaunējies): Par nožēlošanu... citi valdes locekļi iereibušu mani pārs reizes aizviļināja..

Alma (sabrūk izmisumā): Man tāds kauns! Vai mēs to kādreiz varējām iedomāties.

Indriķis (uz Pogu): Atvadaties, Poga kungs, no piederīgiem... ir beidzamais laiks... citādi pats varu dabūt sodu.

Marija: Nebūtu par agri... (Indriķis ved Viktoru prom, Alma ar Mariju ieķeras Viktora drēbēs). Mēs nelaidīsim... mēs nelaidīsim...

Indriķis: Nekādas vaimanas šeit nevar līdzēt.

Alma (kad Viktors pievests pie durvīm, noskūpst, sirsnīgi atvadas): Ardievu, mīlais papiņ, ardievu! (Sāk raudāt).

Marija (noskūpsta Viktoru): Mans labais draudzīņ, ardievu!... Uz drīzu redzēšanos... Es darīšu visu tavā labā, ko vien tik spēšu. (Indriķis izved Viktoru).

Desmitais skats.

Marija, Alma.

Alma: Ko tagad mēs iesāksim?...

Marija (izmisumā nokrīt ceļos ar paceltām rokām pret durvīm): Kungs!... Dievs, ja esi debesis... tad esi žēlīgs.

Alma (mierina māti): Miļo māt!.. apmierinies! Pašreiz mēs neko par labu nevaram griezt. (Ap-sēdina).

Marija: Tik žēl!... Tik sāpīgi! Kā es visu to izturēšu... Uz reizi dzīvē tik pēkšņa un liela

pārmaiņa. Kad tik pārāk ilgi vien nebūtu jāsēd...
Ko tad vienas iesāksim...

Alma: Mēģināsim vēlāk noskaidrot visas iespējamības tēva atsvabināšanas labā.

Oskars (paveļ nemanot lēni durvis, tad atkal aiztaisa).

Alma (rāda uz durvju pusi): Te viens zaglīgi pavēra durvis... Kas tas varētu būt?... Vairs laba gala nav... Mūsus vai pats nelabais apstājis.

Marija: Man bail! Kad nav kāds razbainieks.

Alma: Nekas. Domāju, tik traki nebūs... Nebīsties, māt! (Ved Mariju). Tagad noslēpsimies aiz šiem durvju aizskariem, noskatīsimies, kas tas īsti par tipu, ko viņš te meklē. Droši vien vēl bāzīs galvu un līdz iekšā. (Abas noslēpjas).

Marija: Te mūs varbūt neieraudzīs.

Vienpadsmitais skats.

Oskars, Marija, Alma.

Oskars (paveļ durvis, pabāž galvu, apskatas): Velna milti!... Neviena nav... (Ienāk). Labi ka tas vecais prom — redzēju, — policists aizveda. Viņa godībai tagad gals... Bet tad nikns, bruka virsū kā lauva. No bailēm pat cepuri aizmirsu, noskrēju vairāk par kilometru. (Apskata). Hē! Tepat jau ir. (Paceļ cepuri).

Alma (sāņus uz Mariju, paklusi): Palūrēsim, noklausīsimies, ko šis te īsti dara un runā... Kā redzams, šis diedelnieks krietni dabūjis trūkties no mana tēva.

Marija: Bez svētības arī šoreiz nevajadzētu laukā laikt.

Oskars (ierauga galdā pudeli; apsēžas): Laika diezgan. Te neviens netraucē... Vēl no seņiem labumiem palicis. Uz visām dzīves dēkām jāiebauda... Diez', vai tik jauka dzīvošana drīzi atnāks. (Lej glāzē un dzer). Tagad jālaižas uz to pašu veco Rīgu. Tā! Kad iemet, labāk paliek ap

dūšu un prāts sāk drīz uz mežu nesties. (Dzeņ atkal). Hm!... Jaunībā sievietes vienmēr laba lieta. (Kairi). Tā! Gaismiņu Austra bijtāds varen bumbierīgs skuķis. Bada laikā ar Almu varēja labi iztikt un būt pilnīgi apmierināts. Tagad gan man viņa vairs nemaz neinteresē.

Alma (sāņus): Bosiks!... Krāpnieks! (Ar roku draud). Šitā viņš pateicas par manu mīlu!... Īstais macharadža!

Marija: Klusāk, uzgaidi!... Ļausim viņam izrunāties līdz galam — tad pārmācīsim.

Oskars (atkal iedzeņ): Tagad cilvēki visi traki, kā driģeņu sarijušies. Ni no šā, ni no tā grib tikt pie varas un godības... ar naudu vien nevar. Vajaga arī prātiņa... Pogam daudz nebija, bet citādi diezgan lāga vīrs. Patiesību sakot, es vairāk uz to sieviešu rediģēšanu — avīze man tikai blakus lieta. Eh! Ar tām avīzēm ir gan pavisam jocīgas lietas. (Iedzeņ). Piemēram es, kā bijušais „Tautas Vēstneša“ redaktors, esmu sēdējis šai pašā istabā, rakstījis specialrakstus no Marokas, Sidnejas, Kairas, Londonas, Itālijas, ar vārdu sakot no visām pasaules malām un lasītājs tic akli drukātam vārdam. Domāja, ka mūsu avīzei līdzstrādnieki visās pasaules malās! Hā!... Hā!... Šādus paņēmienu pielieto arī viena otra Rīgas dienas avīze. Tas velk — avīze un redaktors priekš tautas vienmēr ir neizprotams noslēpums. Lai dzīvo drukātais vārds! (Iedzeņ). Vecais Poga tika smalki izmulķots. Mācība visam mūžam.

Marija (sāņus): Viņš te vēl ķengāsies! (Kāds klauvē; Oskars mazliet iztrūkstas).

Oskars (pieceļas, paklusi): Kas tur varētu būt! Labāk neatbildēšu — cietīšu klusu. Nekur pašreiz sprukt. (Apskatās). Ā, te vēl otras durvis... varbūt būs vaļā. (Paķeņ cepuri un dodas uz otrām durvīm.)

Divpadsmitais skats.

Krišs, Oskars, Marija, Alma.

Krišs (ienāk saniknots): Skat... skat... te tas spičbuks. Tā jau domāju. Visu pilsētu izvandīju meklēdams. (Dodas draudoši pie Oskara).

Marija (izlien ar Almu no paslēptuves): Nekur tu, kundziņ, nespruksi... pagasta kuili... (Nostājas Oskaram ceļā).

Krišs (dusmās rāda uz Oskaru): Šitais!... šitais!... Kā viņu lai nosauc... huļigans... blēdis... pavedinātājs... klaidonis... (Marija, Krišs un Alma sāk grūstīt Oskaru; Krišs paceļ dūri). Dabūsi šito just, nebūsi laimīgs!

Alma: Gaismiņ tēv, laikam kas sevišķi ļauns noticis?

Krišs: Kā tad... kā tad... Mana ģimene aptraipīta. Noplūkts jaunavības pumpurs, nomests dubļos, samīts... tas bij man tas dārgākais un svētākais lolojums. Kā lai Austrā tagad rādās ģimnāzijā, (Saķeļ galvu, vaimanā).

Marija (attapdamās): A-ā! Nu es sāku saprast... Tā iet, Gaismiņ tēv, kad godīgi cilvēki ielaizas ar pilsētas dienas zagļiem. Arī mēs viņa dēļ esam krituši nelaimīgā postā. (Vēl arvien grūsta un draud Oskaram).

Krišs (plātas ar rokām): Iedomājaties! (Ar roku nicinoši rāda Oskaram). Šis... Šis uzdrošinājies manu Austru piesmiēt... Meiteni pieviļinājis un sajūsminājis ar dzejoļu drukāšanu... raudādama man izstāstīja. Laikam tagad cerībās. Vairs nekas neatliek, kā nodot tiesai. (Grūsta Oskaru). Nelietis!

Marija: Nepārspējams turks!... Še tev... labojies... (Iesit Oskaram).

Alma (paķeļ Oskaram aiz rokas): Mūsu rēķini arī vēl nav noslēgti.

Oskars (raudamies laukā): Neķeries man klāt... es tevi bez bagāta pūra vairs neprecēšu...

Alma: Tagad, putniņ, esi mūsu rokās.

Krišs (sažeras atkal visi Oskaram klāt): Nodosim pa priekšu policijai, lai nedabon izmukt.

Oskars: Laidiet vaļā... Jūs laikam mani griibat uz vietas nomušīt. (Sāņus). Kā redzu, tad lietas vairs nav spīdošas. Jāmēģina izmukt — citādi var iekrist īstās lamatās. (Uz visiem). Es jums nepadošos, es turēšos... līdz kamēr vien spēšu. (Sāk spārīgi rauties, pārs reizes apgriežas riņķī, izraujas un steidzīgi izskrien).

Trīspadsmītais skats.

Krišs, Alma, Marija.

Alma: Projam gan. Vajadzēja mums stiprāk saturēt.

Marija: Tas nebīj ar plīku roku ņemams. Stīprs kā lauva.

Krišs (dodas Oskaram pakaļ): Es viņu nepalīdīšu! Es viņu noķeršu kaut viņā pasaules malā. Nodosu tiesai — mans tēva gods slāpst pēc atriebības (skrien laukā).

Marija un Alma (īzmīsumā sažeras kopā): Nepīedzīvots skandals labā ģīmenē.

Priekšskars.